

EVV

XAVF-XATAR MAYDONIDA QALQONMIZ XALQ YONIDA

Gazeta 2004-yil 7-maydan
chiqa boshlagan

O'zbekiston Respublikasi
Favqulodda vaziyatlar
vazirligi nashri

Vaziyat

2026-YIL 15-OKTYABR № 42 (1087)

TIL – MILLAT MADANIYATINING KO'ZGUSI

BOBOMNING TILI BU – MOMOMNING TILI

TIL – MILLATNING RUHI, XALQNING TARIXI, MA'NAVIYATI VA MILLIY O'ZLIGINI NAMOYON ETUVCHI BEBAHO BOYLIKDIR. INSON ONA TILI ORQALI DUNYONI ANGLAYDI, HAYOTNI TANIYDI, AJDODLAR MEROSINI O'RGANADI VA KELAJAK AVLODGA O'ZIDAN EZGU IZ QOLDIRADI. SHU MA'NODA, O'ZBEK TILI BIZ UCHUN SHUNCHAKI MULOQOT VOSITASI EMAS, BALKI BOBOLARIMIZDAN MEROS BO'LIB KELAYOTGAN MUQADDAS QADRIYAT, MILLIY G'URUR VA MA'NAVIY TAYANCHDIR.

“Bobomning tili bu – momomning tili” degan so'zlarda ham chuqur ma'no mujassam. Bu avlodlar xotirasi, oila tarbiyasi, xalqona donishmandlik va milliy qadriyatlarning ona tilimizda yashashi demakdir. Bobolarimiz nasihati, momolarimiz allasi, xalqimizning ertak va dostonlari, maqol va matallari asrlar davomida tilimiz orqali bizgacha yetib kelgan. Demak, ona tilini asrash – ajdodlar xotirasini asrash, uning boyligini kelajak avlodga yetkazishdir.

Davlat tili – milliy o'zlik va g'urur timsoli. 1989-yil 21-oktyabr kuni o'zbek tiliga davlat tili maqomi berildi. Bu tarixiy qaror xalqimizning milliy o'zligi, tili va ma'naviy qadriyatlarini tiklash yo'lidagi muhim qadam bo'ldi. Albatta, bu o'z-o'zidan, osongina qo'lga kiritilgani yo'q. Tilimiz uchun, ozodligimiz uchun kurashlar evaziga erishildi, desam xato bo'lmaydi.

Bu yil ona tilimizga davlat tili maqomi berilganiga 37 yil to'ladi. 2020-yil 10-aprelda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning Farmoni bilan O'zbek tiliga davlat tili maqomi berilgan kun “O'zbek tili bayrami kuni” deya e'lon qildi. Mana yetti yilki 21-oktyabrni O'zbek tili bayrami sifatida nishonlab kelmog'damiz. Bu sana nafaqat tarixiy voqeani yodga olish, balki ona tilimiz oldidagi burch va mas'uliyatimizni yana bir bor anglash uchun ham muhimdir.

Davlat tili maqomi o'zbek tilining davlat boshqaruvi, qonunchilik, ta'lim, ilm-fan, madaniyat va jamoat hayotidagi o'rnini mustahkamlash uchun huquqiy asos yaratdi. Bugun tilimizning nufuzini oshirish, uning imkoniyatlaridan keng foydalanish va kelajak avlodga sof hamda boy holda yetkazish har birimizning vazifamizdir.

O'zbek tilining boyligi, nafosati va ifoda imkoniyatlari xalqimizning ko'p asrlik tarixi hamda madaniyatida yaqqol namoyon bo'ladi. Alisher Navoiydek buyuk mutafakkirning ijodi turkiy tilning badiiy va ma'naviy imkoniyatlari naqadar keng ekanini butun dunyoga ko'rsatdi. Zahiriddin Muhammad Boburning “Boburnoma” asari esa tilimizning tarix, adabiyot va insoniy kechinmalarni yuksak mahorat bilan ifodalay olishini namoyon etdi.

Abdulla Qodiriy, Abdurauf Fitrat, Cho'lpon, Abdulla Qahhor, G'afur G'ulom, Oybek, Pirimqul Qodirov, Erkin Vohidov, Abdulla Oripov va boshqa adiblarimiz o'z ijodlari bilan ona tilimizning boyishida beqiyos xizmat qildilar. Ularning asarlarida xalqning orzu-intilishlari, dard-u quvonchlarini, milliy tafakkuri va hayot falsafasi aks etgan.

Ona tilining ahamiyati, eng avvalo, oilada namoyon bo'ladi. Bolaning ilk so'zi,

onasining mehri allasi, otasining nasihati, bobosining duosi va momosining ertaklari uning ma'naviy olamini shakllantiradi. Shu bois farzandlarimizga o'zbek tilida ravon va to'g'ri so'zlashishni o'rgatish, ularni kitob o'qishga odatlantirish, xalq og'zaki ijodi va milliy adabiyotimiz bilan tanishtirish muhim ahamiyatga ega. Tilni hurmat qilish faqat bayramlarda chiroyli so'zlar aytish bilan cheklanmaydi. U kundalik hayotda savodli yozish, so'zlarni o'z o'rnida qo'llash, rasmiy hujjatlarda adabiy til me'yorlariga rioya qilish, yoshlarga to'g'ri nutq madaniyatini o'rgatishda ham namoyon bo'ladi.

O'ZBEK TILI DUNYO SAHNASIDA

Bugungi globallashuv davrida o'zbek tilining xalqaro miqyosdagi nufuzini oshirish uchun yangi imkoniyatlar ochilmoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, raqamli texnologiyalar, xalqaro ilmiy va madaniy aloqalar orqali tilimiz tobora kengroq maydonga chiqmoqda.

O'zbek adabiyoti namunalari xorijiy tillarga tarjima qilinishi, chet ellik olimlarning tilimiz va tariximizga qiziqishi, xalqaro anjumanlar hamda madaniy tadbirlarda o'zbek tilining yangrashi xalqimizning ma'naviy merosini dunyoga tanitishga xizmat qilmoqda.

Ayniqsa, internet makonida o'zbek tilidagi sifatli materiallarni ko'paytirish, elektron lug'atlar, raqamli kutubxonalar, ta'lim platformalari va sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish dolzarb vazifalardan hisoblanadi. Tilimiz zamonaviy ilm-fan va texnologiyalar tili sifatida ham rivojlanishi zarur. Buning uchun mutaxassislar, olimlar, dasturchilar, jurnalistlar, yozuvchilar va tarjimonlarning hamkorligi muhim.

O'zbek tilini dunyoga tanitish, avvalo, uning boy imkoniyatlarini amalda namoyon etishdan boshlanadi. Jahon adabiyoti va ilm-fanidagi eng sara asarlarni o'zbek tiliga tarjima qilish, milliy adabiyotimizni xorijiy tillarga o'g'irish, o'zbek tilida zamonaviy ilmiy asarlar va o'quv qo'llanmalar yaratish orqali uning xalqaro nufuzini yanada yuksaltirish mumkin.

TIL RAVNAQI – HAR BIRIMIZNING MAS'ULIYATIMIZ

Bugun o'zbek tilining jamiyatdagi o'rnini mustahkamlash uchun har bir soha vakili o'z hissasini qo'shishi lozim. Davlat idoralarida ish yuritish sifatiga e'tibor qaratish, ta'lim muassasalarida ona tilini chuqur o'rgatish, ommaviy axborot vositalarida adabiy til me'yorlariga amal qilish, reklama va peshlavhalarda imlo qoidalariga rioya etish – til madaniyatini yuksaltirishning muhim shartlaridir.

Yoshlar orasida kitobxonlikni targ'ib qilish, mumtoz va zamonaviy adabiyot namunalari o'qishga qiziqish uyg'otish, ijtimoiy tarmoqlarda savodli va mazmunli yozishni odatga aylantirish ham katta ahamiyatga ega. Chunki tilning kelajagi uning egasi bo'lgan xalqning munosabatiga bog'liq.

Tilni asrash degani uni o'zgarishlardan butunlay ajratish emas. Til hayot bilan birga rivojlanadi, yangi tushunchalar va atamalar bilan boyiydi. Muhimi, yangi so'zlarni o'zlashtirishda o'zbek tilining ichki imkoniyatlaridan unumli foydalanish, tushunarli va maqbul ifodalarni qo'llash, adabiy tilning boyligini saqlashdir.

Har bir oilada bolalarga ona tilida kitob o'qib berish, xalq maqollarini o'rgatish, bobo va momolarning hayotiy hikoyalarini

tinglashga sharoit yaratish orqali tilga muhabbatni mustahkamlash mumkin. Zero, tilga hurmat avvalo oiladan, tarbiyadan va shaxsiy namunadan boshlanadi.

“Bobomning tili bu – momomning tili” degan ibora bizga bir haqiqatni eslattirdi: ona tilimiz – o'tmish bilan bugunni, bugun bilan kelajakni bog'lovchi ma'naviy ko'prikdir. Unda ajdodlarimizning tafakkuri, xalqimizning orzu-umidlari, milliy qadriyatlarimiz va kelajakka ishonchimiz mujassam. O'zbek tiliga davlat tili maqomi berilganining 37 yilligi munosabati bilan har birimiz o'zimizga bir savol berishimiz kerak: ona tilimizning ravnaqi uchun men nima qilyapman? Bu savolga javob katta ishlardagina emas, balki har kuni o'zbek tilida savodli so'zlashishimiz, kitob o'qishimiz, farzandlarimizga tilni o'rgatishimiz va uning qadriga yetishimizdan ham topiladi.

Keling, bobolarimizdan meros bo'lib qolgan, momolarimiz allasida yashagan, Navoiy va Bobur ijodida yuksaklikka ko'tarilgan ona tilimizni ko'z qorachig'idek asraylik. Uni ilm-fan, texnologiya, madaniyat va xalqaro muloqot maydonlarida yanada rivojlantiraylik. Zero, ona tiliga bo'lgan muhabbat Vatanga bo'lgan muhabbatning ajralmas qismidir.

Bobomning tili – momomning tili, ajdodlarimning merosi, avlodlarimning boyligi! Ona tilim – milliy g'ururim, ma'naviy qudratim va kelajagimdir!

Nosirjon ERKABOYEV,

Favqulodda vaziyatlar vazirining Ma'naviyat va davlat tili masalalari bo'yicha maslahatchisi

TABIIY OFATLAR XAVFINI KAMAYTIRISHDA DAVLAT, JAMIYAT VA OILA MAS’ULIYATI

INSON HAYOTI VA SALOMATLIGINI MUHOFAZA QILISH, AHOLI UCHUN XAVFSIZ YASHASH MUHITINI YARATISH HAR QANDAY DAVLATNING USTUVOR VAZIFALARIDAN HISOBLANADI. AYNIQSA, IQLIM O’ZGARISHI, TABIIY JARAYONLARNING FAOLLASHUVI VA URBANIZATSIYA JADALLASHIB BORAYOTGAN BUGUNGI SHAROITDA FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISH MASALASI NAFAQAT XAVFSIZLIK, BALKI IQTISODIY TARAQQIYOT VA IJTIMOYIY BARQARORLIKNING HAM MUHIM OMILIGA AYLANMOQDA.

Har yili 13-oktyabrda nishonlanadigan Tabiiy ofatlar xavfini kamaytirish xalqaro kuni ana shu masalalarga jahon hamjamiyati e’tiborini qaratishga xizmat qiladi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti tashabbusi bilan belgilangan ushbu sana tabiiy ofatlar oqibatlarini bartaraf etishdan ko’ra, ularning xavfini oldindan baholash, ehtimoliy yo’qotishlarni kamaytirish va jamiyatning bardoshlilikini mustahkamlash naqadar muhimligini eslatadi. Tabiiy ofatlarga tayyorgarlik faqat maxsus xizmatlar yoki davlat tashkilotlarining vazifasi emas. Bu jarayon har bir oila, mahalla, ta’lim muassasasi va mehnat jamoasining kundalik hayoti bilan uzviy bog’liqdir.

XAVFNING OLDINI OLISH – ENG SAMARALI HIMOYA

Tabiiy ofatlarning o’zi hamisha inson irodasiga bo’ysunmasligi mumkin. Biroq ular keltirib chiqaradigan talafotlarni kamaytirish ko’p jihatdan jamiyatning tayyorgarlik darajasiga bog’liq.

Zilzila, sel, suv toshqini, ko’chki, kuchli shamol yoki ekstremal harorat kabi hodisalarning xavfi nafaqat tabiiy omillar, balki aholi punktlarining joylashuvi, binolar mustahkamligi, muhandislik infratuzilmasi va aholining xabardorlik darajasi bilan ham

belgilanadi. Shu ma’noda, zamonaviy xavfsizlik siyosatida tabiiy ofat sodir bo’lgach harakat qilish bilan cheklanib qolmasdan, xavflarni oldindan aniqlash va ularning oqibatlarini yumshatishga ustuvor ahamiyat berilmoqda.

2015–2030-yillarga mo’ljallangan Senday hadli dasturida ham tabiiy ofatlar xavfini anglash, ularni boshqarish tizimini takomillashtirish, barqarorlikka investitsiya kiritish va favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlikni mustahkamlash asosiy yo’nalishlar sifatida belgilangan.

Bu yondashuvning mohiyati oddiy: xavfsizlikka bugun sarflangan mablag’ ertaga inson hayoti, iqtisodiy resurslar va ijtimoiy infratuzilmani asrab qolishga xizmat qiladi.

O’ZBEKISTONDA PROFILAKTIKA VA ERTA OGOHLANTIRISH TIZIMI

Mamlakatimizda favqulodda vaziyatlarning oldini olish, aholini muhofaza qilish va tabiiy ofatlarga tayyorgarlikni kuchaytirish borasida izchil ishlar amalga oshirilmoqda.

Xususan, Favqulodda vaziyatlar vazirligi, O’zgidromet va xalqaro tashkilotlar hamkorligida tabiiy xavflarni monitoring qilish, prognozlash hamda aholini erta ogohlantirish imkoniyatlari kengaytirilmoqda. 2025-yilda aholini favqulodda

vaziyatlar haqida ogohlantirish va xabardor qilish tizimlariga yagona texnik talablarni belgilovchi O’zMsT 520:2025 milliy standardi qabul qilindi. Ushbu hujjat ogohlantirish vositalarining ishonchligi, o’zaro muvofiqligi va samaradorligini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

2026-yilda esa BMT Taraqqiyot dasturi ko’magida geoaxborot texnologiyalariga asoslangan, tabiiy xavflarni kuzatish va tahlil qilishga xizmat qiluvchi innovatsion tizim joriy etish ishlari olib borilmoqda. Ushbu texnologik yechimlar xavfli hududlarni aniqlash, ehtimoliy vaziyatlarni modellash, tegishli xizmatlar faoliyatini muvofiqlashtirish va qaror qabul qilish jarayonlarini yanada tezkor tashkil etishga zamin yaratadi.

BARQAROR RIVOJLANISH VA TABIIY OFATLAR XAVFINI KAMAYTIRISH

Tabiiy ofatlarga bardoshli jamiyatni shakllantirish Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror rivojlanish maqsadlari bilan ham bevosita bog’liq.

Xususan, 11-maqсад shaharlar va aholi yashash manzillarining xavfsizligi va barqarorligini ta’minlash, 13-maqсад iqlim o’zgarishiga qarshi choralar ko’rish, shuningdek, 3-maqсад aholi salomatligi va farovonligini muhofaza qilish ushbu sohadagi chora-tadbirlar bilan o’zaro uyg’unlashadi.

Tabiiy ofatlar xavfini kamaytirishga qaratilgan har bir tashabbus, mohiyatan, barqaror rivojlanishga qo’shilgan amaliy hissadir.

Jahongir ISAYEV,

“Barqaror rivojlanish markazi”
NNT bo’lim boshlig’i

FAVQULODDA VAZIYATLARGA QARSHI KURASH MASALALARI MUHOKAMA QILINDI

O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI ADMINISTRATSIYASI HUZURIDAGI OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI UCHUN KONTENT TAYYORLASH MARKAZIDA “TABIIY OFATLAR XAVFINI KAMAYTIRISH, FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISH VA AHOLI XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH, KUZ-QISH MAVSUMIGA TAYYORGARLIK VA USTUVOR VAZIFALAR” MAVZUSIGA BAG’ISHLANGAN MATBUOT ANJUMANI O’TKAZILDI.

Unda favqulodda vaziyatlar vaziri o’rinbosari, polkovnik Xurshid Sottiyev, profilaktik ishlar yo’nalishi mas’ullari, xususan, polkovnik Odiljon Qo’ldoshev, Davron Qambarov, shuningdek, sel-suv toshqinlari, zilzila, shu bilan birga, shaharsozlik mutaxassislari hamda OAV vakillari ishtirok etdi. Tadbir avvalida aholi va hududlarni tabiiy ofatlardan muhofaza qilish, seysmik xavfsizlikni ta’minlash, sel va suv toshqinlarining oldini olish, yong’in xavfsizligi hamda aholining favqulodda vaziyatlarda to’g’ri harakat qilish ko’nikmalarini oshirish borasida amalga oshirilayotgan ishlar haqida ma’lumot berildi.

Unga ko’ra, 2026-yilning 9 oyida respublikada 41 ta favqulodda vaziyat qayd etilgan bo’lib, bu o’tgan yilning mos davriga nisbatan 33 (61 ta) foizga kamdir. Mahalla-

larda o’tkazilgan profilaktik tadbirlar orqali 4 mln ga yaqin fuqaroning zilzila vaqtida to’g’ri harakat qilish bo’yicha bilim va ko’nikmalari oshirildi.

2026-2027-yilgi kuz-qish mavsumiga tayyorgarlik doirasida ishchi guruhlar tomonidan 20 mingdan ortiq ko’p kvartirali uy va ulardagi 900 mingga yaqin kvartira hamda 1 519 459 ta yakka tartibdagi xonadon gaz va elektr jihozlari, pechlar, dudburonlar va shamollatish kanallarining holati bo’yicha tekshirildi. Tekshiruvlarda 607 626 ta qoidabuzarlik aniqlanib, ularning 536 606 tasi (88.3 foizi) ta’minlash-tiklash otryadlari tomonidan bartaraf etildi.

Is gazidan zaharlanish, gaz-havo aralashmasining chaqnashi va yong’inlarining oldini olish maqsadida 289 turdagi eslatma, yo’riqnoma va plakatlar 2 128 541

nusxada tarqatildi. Gaz qurilmalari va isitish pechlaridan xavfsiz foydalanish, is gazidan zaharlanganda birinchi yordam ko’rsatish masalalarida 456 310 marotaba uchrashuv va seminar tashkil etilib, ularda 2 millionga yaqin fuqaro qamrab olindi.

Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularning oqibatlarini kamaytirishda profilaktika, erta ogohlantirish, qutqaruv xizmatlarining shayligi hamda aholining amaliy tayyorgarligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Bu borada Favqulodda vaziyatlar vazirligi, mahalliy hokimliklar, tibbiyot muassasalari, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, kommunal va transport tashkilotlari, OAV hamda fuqarolarning hamkorligi alohida o’rin tutadi. Tadbir yakunida jurnalistlar o’zlarini qiziqtirgan savollariga soha mutaxassislaridan batafsil javob oldi.

Bir so’z bilan aytganda, tabiiy va texnogen ofatlarning oldini olish – inson hayotini asrashning eng samarali yo’lidir. Xavflarni barvaqt aniqlash, profilaktik choralarini kuchaytirish va aholining bilim hamda ko’nikmalarini oshirish orqali fuqarolar xavfsizligi va hududlar barqarorligini ta’minlash mumkin.

Tahririyat

ONA TILIMIZ QOIDALARINI BUZMANG!

GARCHI TIL BAYRAMI BAHONA ONA TILIMIZ QADRI HAQIDA KO'PLAB MAQOLALAR E'LON QILSAK-DA, ASLIDA BIZ QALAMKASHLAR OQ QOG'UZ QARSHISIDA O'YGA TOLGAN HAR ONIMIZDA BU QADRNI, FAXRNI, G'URURNI HIS QILAMIZ. ZERO, ONA TILI – MUQADDAS TUSHUNCHADIR. HAR BIR YURAKLI, E'TIQODI MUSTAHKAM INSON O'Z ONA TILINI ULUG'LAYDI, KO'KKA KO'TARADI. U ORQALI DUNYONI TANIYDI, KASHF ETADI, JAMIYATDA O'Z O'RNINI TOPADI. KIMDIR BU TILNI KAMSITADIGAN BIRON GAP AY TSA O'Z TILI HIMOYASI UCHUN JASORAT BILAN QADAM TASHLAY OLADI.

Maqolamiz debochasida diqqat-ingizni ijtimoiy tarmoqlarda tarqalgan bir videolavha haqidagi mulohazalarga qaratmoqchiman.

Ziyoli yurtdoshimiz xorijda O'zbekistondagi xususiy aviakompaniyalardan biridan chipta sotib olgan. Samolyotga chiqishi bilan unga styuardessa qiz rus tilida murojaat qilgan. Shunda yurtdoshimiz: "Menga ona tilimizda murojaat qiling, siz ham men ham o'zbekmiz-ku", deya e'tiroz bildirgan. Styuardessa qiz zukko yo'lovchining gapidan hushyor tortish o'rniga bortdagi aviaxizmatchilarni chaqirgan. "Mana bu yo'lovchi noo'rin to'polon qilib, bu yerdagi muhitni buzyapti" deya ayblab, yurtdoshimizni samolyotdan tushirib yuborgan. Jabrlangan yo'lovchi bo'lib o'tgan voqeani ijtimoiy tarmoqqa joylagan va kuzatuvchilardan o'z mulohazalarini xolis bildirishlarini so'ragan.

Oradan hech qancha vaqt o'tmay taniqli blogger navbatdagi videolavhani joyladi. Unda aviakompaniya styuardessasi Anjela ismli ayol mijozga noto'g'ri muomala qilgani uchun kompaniya nomidan kechirim so'ragan.

Bu voqeani misol keltirishimizdan maqsad shuki, o'zini shu xalq vakiliman deb bilgan har bir inson ona tili sha'ni, qadri uchun hayotining har bir onida kurashishi zarur. Agar biz atrofimizdagi beparvoliklar, kamsitishlar va savodsizliklar uchun o'zimizni daxldor deb his qilmasak, tilimizning bu dunyoda borligi, o'rni mavhumlashib boraveradi.

Sevimli yozuvchimiz Abdulla Qahhor aytganidek, "Nega yo'l qoidasini buzgan yo'lovchini ko'rsa militsioner hushtagini chaladi-yu, til qoidasini buzgan insonni hech kim ogohlantirmaydi?"

Axir, tilimiz millatimizning eng yorqin ko'zgusi emasmi? Bu ko'zguda shonli tariximiz – o'tmish va kelajak jonlanadi. "Har bir millatning dunyoda borlig'in ko'rsatadigan o'yinai hayoti til va adabiyotidir", deya e'tirof etadi Abdulla Avloniy bobomiz. Eng katta xiyonat e'tiqodga bo'lgan xiyonatdir. Bizning e'tiqodimizning uzviy bir jihati ham tilimizga bo'lgan e'tiborimiz bilan o'lchanadi. Demak, tilimizning sofligiga putur yetkazayotgan insonlar bugungi kunning eng katta xoinlaridir, desak to'g'ri bo'ladi.

Bizni tashvishga solgan yana bir jihat shundaki, ijtimoiy tarmoqlardagi ba'zi fitnachilar ona tilimizga bo'lgan hurmatni yo'qotish uchun tinimsiz o'zlarining turli bahonalarini to'qib chiqarmoqdalar. Masalan, yuqorida keltirgan voqeamizdagi jonkuyar yigit ham ayol kishi bilan tortishib o'tiradigan pastkash inson emish. Muammoni o'sha joyni o'zida hal qilib, jimgina styuardessaning so'zlariga quloq solib turishi joiz emish.

Tilshunoslarning ta'kidlashicha, dunyoda 40 ta yo'qolib ketish xavfi bo'lmagan tillar mavjuddir. Quvonarlisi shundaki, bizning ona tilimiz ham ushbu tillar oilasiga kiradi. Sababi bizning tilimizda yozma manbalar, qo'lyozmalar, qadimiy va zamonaviy adabiyotlar niho-yatda ko'pdur. "Tilning sofligi millatning sofligidir", deya bejiz ta'kidlashmaydi. Demak, shunday ekan tilimizning qad-rini va vaznini buyuk e'tiqod darajasida avaylashimiz, har lahza kurashishimiz zarur. Zero, ayni global dunyoning eng asosiy talablaridan biri ham shudir.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev o'z ma'ruzalaridan birida inson uchun kindik qoni tomgan Vatani, dunyoga keltirib voyaga yetkazgan ota-onasi qanchalik aziz va mukarram bo'lsa, uning o'zligi va ma'naviy olamini belgilaydigan ona tili ham shunchalik qadrlil va mo'tabar ekanligini bot-bot ta'kidlaydi. Davlatimiz rahbari qadim turkiy tilimizni ilk bor ilmiy asosda tadqiq etgan buyuk

alloma Mahmud Koshg'ariyning: "Erdam boshi tildur", ya'ni "Barcha ezguliklar tildan boshlanur", degan so'zlarida teran haqiqat mujassam ekani, odamzot qalbidagi jamiki olijanob fazilatlar ona tilining betakror mo'jizasi, sehri va jozibasi bilan kamolga yetishi, xalqimiz tafakkurining tiniq ko'zgusi bo'lgan bu bebaho xazinani asrab-avaylash va rivojlantirish bugungi kundagi eng sharaflil vazifalarimizdan biri bo'lib qolishini aytib o'tadi.

Darhaqiqat, bugun har bir inson o'zining yoshi, jinsi, e'tiqodi, kasb-kori, lavozimi va yashash joyidan qat'i nazar, milliy o'zligimiz va g'ururimiz timsoli bo'lgan ona tilimizni asrab-avaylash, rivojlantirishdek sharaflil ishga o'z hissasini qo'shmog'i muhimdir. Zero, ona tiliga bo'lgan munosabat, mustaqilligimizga, hurligimizga bo'lgan munosabat hamdir. Ona tili millatning ruhi, davlat timsoli ekanini e'tiborga olgan holda, uni asrash va rivojlantirish har bir insonning sharaflil vazifasi, burchidir. Bino-barin, o'zbek tilini rivojlantirish, davlat tili sifatidagi o'rnini va nufuzini yanada mustahkamlashdek mas'uliyatli vazifalar yo'lida muammolar hali anchagina.

Millatparvar adibimiz Abdulla Qodiriy ona tilimiz borasida kuyunib shunday degan edi: "O'zbek tili kambag'al til emas, balki o'zbek tilini kambag'al deguvchilarning o'zi kambag'al. Ular o'z nodonliklarini o'zbek tiliga to'nkamasinlar". Ulug' yozuvchimizning bu gaplarida qanchalar buyuk muhabbat, ishonch va xalqimiz ruhiga, uning tarixiy ildizlariga bo'lgan hushyor munosabat, faxr bor. Chuqurroq mushohada qiladigan bo'lsak, bu ildizlar asnosidagi voqeliklardan inson yuragi titraydi, eti jimirlaydi. Qalbining eng chuqur yeridagi o'zligi bosh ko'tara boshlaydi. Ha, biz bor ekanmiz, ajdodlarimiz ruhi hamisha bezovta ekanini unutmasligimiz, ular va kelajak avlod oldidagi o'z mas'uliyatimizni halol va vijdonan bajarishimiz kerak.

Tilimiz, ko'hna so'zlarimiz, biri biridan go'zal shevalarimiz yashasa, millat yashaydi. Agar biz o'z tilimizning ko'rkamligi, boyligini dunyoga tarannum etsak, millatimiz yanada rivojlanadi, birligimiz mustahkam bo'ladi.

O'zbek tili bayramingiz muborak bo'lsin, aziz yurtdoshlar!

Muxtasar TOJIMAMATOVA,
"Vaziyat" gazetasi
muxbiri

1991-YIL... YURTIMIZ MUSTAQILLIK OSTONASIDA TURGAN, MILLIY DAVLATCHILIGIMIZ VA YANGI JAMIYAT POYDEVORI MUSTAHKAMLANAYOTGAN DAVR. SHU YILDA DUNYOGA KELGAN AVLOD VAKILLARI BUGUN MUSTAQIL O'ZBEKISTON BILAN YELKADOSH BO'LIB ULG'AYIB, VATAN TARAQQIYOTINING TURLI JABHALARIDA O'Z O'RNINI TOPMOQDA.

INTIZOM VA SADOQAT TIMSOLI

U ham ana shu avlod vakili, mustaqillik tengdoshi, mayor G'ulomov Azim A'lamovich. Qahramonimiz 2012–2017-yillarda Yong'in xavfsizligi instituti tinglovchisi bo'lgan, 2017-yildan esa bevosita tizimning o'zida turli mas'uliyatli lavozimlarda xizmat qilgan. 2025-yildan boshlab esa Buxoro viloyati FVB Xizmat va jangovar tayyorgarlikni tashkil etish bo'limi katta ofitseri, komendant lavozimida xizmat qilmoqda.

Uning hayot yo'liga nazar tashlar ekanmiz, bir haqiqat ko'z o'ngimizda yana qayta namoyon bo'ladi: insonning kasbdagi qadri faqat egallab turgan lavozimi bilan belgilanmaydi, balki shu lavozim zimmasidagi mas'uliyatni qay darajada his qilishi, jamoa va Vatan oldidagi burchiga qanchalik sodiqligi bilan o'lchanadi.

Qahramonimizning Favqulodda vaziyatlar tizimidagi mehnat faoliyatini boshlagan paytda bu qadam oddiy kasbiy tanlov emas, balki taqdiri va hayotini inson xavfsizligi, yurt tinchligi va xalq manfaati bilan bog'lashga qaratilgan katta qaror ekanini chuqur his qilgan. Yillar o'tdi. U turli lavozimlarda xizmat qildi, tajriba orttirdi, mas'uliyati tobora yuksaldi. Bugun esa uning xizmat faoliyatining asosiy yo'nalishlaridan biri – xizmat intizomini nazorat qilish, xodimlar o'rtasida intizom normalarini joriy etish va ularga qat'iy rioya etilishini ta'minlash bilan bog'liq.

Bu vazifa tashqi tomondan qaraganda oddiy nazoratdek ko'rinishi mumkin. Ammo tizim ichidagilar yaxshi biladi: intizom – favqulodda vaziyatlar tizimida shunchaki talab emas. U inson hayoti va xavfsizligi bilan bevosita bog'liq tushuncha. Chunki favqulodda vaziyatda bir daqiqalik kechikish, bir buyruqning noto'g'ri bajarilishi yoki bir harakatdagi noaniqlik og'ir oqibatlariga olib kelishi mumkin. Shuning uchun ham intizomli xodim – shay va ishonchli xodim demakdir. Shay va ishonchli xodimlardan esa jangovar qobiliyati yuqori jamoa shakllanadi.

Qahramonimiz faoliyatida aynan shu tamoyil ustuvor. U boshqarma shaxsiy tarkibining jangovar shayligini ta'minlash masalasiga ham alohida e'tibor qaratadi. Doimiy hamkorlikdagi o'quv mashg'ulotlari, amaliy tayyorgarliklar,

turli sinov va mashqlarni tashkil etishda faol ishtirok etadi. U uchun mashg'ulot – shunchaki rejadagi tadbir emas. Har bir o'quv mashqi – ertangi kunda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan voqeaga tayyorgarlik. Har bir amaliy sinov – xodimning o'z vazifasini qay darajada aniq va tez bajara olishini baholash imkoniyati. Har bir mashg'ulot esa jamoaviy harakat, hamjihatlik va mas'uliyatni yanada mustahkamlash vositasi.

INTIZOMDAN SHAYLIKKA, SHAYLIKDAN G'ALABAGA

Azim G'ulomovning faoliyatida sport ham alohida o'rin tutadi. Favqulodda vaziyatlar tizimi xodimi uchun jismoniy tayyorgarlik shunchaki sportga qiziqish emas. Bu kasbiy zarurat. Qutqaruvchi har qanday vaziyatda o'zini boshqara olishi, jismonan baquvvat, ruhan bardam va tezkor qaror qabul qila bilishi kerak. Shu bois u jamoada sport tadbirlarini tashkil etishga, xodimlarni sportga jalb qilishga, iqtidorli va salohiyatli sportchilarni saralab olishga katta e'tibor qaratadi.

E'tiborlisi, sport yo'nalishi ham bir yoki ikki tur bilan cheklanmaydi. Barcha sport turlari bo'yicha musobaqalarda munosib ishtirok etadigan sportchilarni aniqlash, saralash, tayyorlash va ularni yuqori bosqichdagi chempionatlarga olib chiqish – uning doimiy mehnat jarayonining bir qismi.

Kimdir futbolda, kimdir voleybolda, yana kimdir shaxmat-shashka, kurash yoki boshqa sport turida o'z iqtidorini namoyon etadi. Ana shu qobiliyatni o'z vaqtida ko'rish, uni qo'llab-quvvatlash va katta maydonga olib chiqish esa alohida mas'uliyat talab qiladi. Sababi, chempionlar bir kunda yetishib chiqmaydi. Ularning ortida mashg'ulotlar, intizom, talabchanlik, ustozlar mehnati va albatta, ularga ishongan insonlar turadi. Qahramonimizning bu boradagi mehnati natijasida boshqarma jamoasida sportga qiziqish, sog'lom raqobat va g'alabaga intilish muhiti shakllanib, o'sib bormoqda.

Buxoro viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasida sportga bo'lgan e'tibor va xodimlarning jismoniy tayyorgarligini muntazam oshirib borishga qaratilgan ishlar o'zining munosib natijalarini berib kelmoqda.

Xususan, boshqarmaning sport jamoalari yong'in-qutqaruv sporti, kurash, voleybol va boshqa sport turlari bo'yicha respublika miqyosidagi musobaqalarda faol ishtirok etib, yuqori natijalarni qo'lga kiritib kelmoqda. Ushbu yutuqlar zamirida sportchilarning iqtidori va matonati bilan bir qatorda, ularni musobaqalarga puxta tayyorlash, mashg'ulotlarni samarali tashkil etish, jamoaviy ruhni shakllantirish va har bir sportchining imkoniyatlarini to'g'ri yo'naltirishga qaratilgan tizimli mehnat mujassam.

Bu jarayonda mayor Azim G'ulomovning ham munosib hissasi bor. U sport jamoalarini tayyorlash, sportchilarning mashg'ulot jarayonini samarali tashkil etish, ularning jismoniy va ruhiy tayyorgarligini mustahkamlash, musobaqalarga yuqori darajada tayyor holda chiqishlarini ta'minlash borasida o'zining fidoyiligi va mas'uliyati bilan alohida ajralib turadi. U sportchini nafaqat musobaqaga olib chiqish, balki unda "men bu jamoa, bu tizim va bu Vatan sha'ni uchun maydonga chiq-yapman" degan tuyg'uni shakllantirish muhimligini yaxshi anglaydi.

Uning kasbida "mayda" vazifa yo'q. Yillar davomida orttirilgan tajriba insonni o'zgartiradi. Kechagi tinglovchi bugun tajribali xodimga aylanadi. Bir vaqtlar ustozlaridan kasb sirlarini o'rgangan inson yillar o'tib boshqalarga o'zi o'nak bo'la boshlaydi. U turli lavozimlarda faoliyat yuritir ekan, bir narsani o'zgar-mas mezon sifatida saqlab qoldi: Vatan xizmatida mas'uliyatni his qilish.

Favqulodda vaziyatlar tizimida har bir xodimning tayyorgarligi, intizomi va jamoaviy harakati muhim. Shuning uchun u o'z vazifasiga kengroq nuqtayi nazar bilan qaraydi. Uning ishi faqat hujjat, nazorat yoki tadbirlarni tashkil etishdan iborat emas.

A.G'ulomovning mehnati – tizimda tartib va mas'uliyatni mustahkamlash, jamoaning jangovar shayligini oshirish, sportchilarning katta musobaqalarda Vatan va tizim sharafiga munosib himoya qilishiga qo'shilgan hissa. Eng muhimi, uning mehnati – inson hayoti va xavfsizligini ta'minlashdek sharafligina maqsadga xizmat qiladi.

XIZMATDAN KEYINGI HAYOT – OILANING MEHRIBON SARDORI

Insonni faqat xizmatdagi qiyofasi bilan baholab bo'lmaydi. Uning haqiqiy dunyosi xizmat eshigidan tashqarida – oilasi bag'rida namoyon bo'ladi. Qat'iyatli xodim, talabchan hamkasb, mas'uliyatli xizmatchi bo'lish bilan birga u – to'rt farzandning mehrimon otasi. Oilada uning qiyofasi boshqacha. Bu yerda xizmatdagi talabchanlik o'rnini mehr, g'amxo'rlik va e'tibor egallaydi. Farzandlarining har bir yutug'i unga quvonch, har bir tashvishi esa ota sifatida mas'uliyat beradi. U – oilaparvar inson.

Zero, xizmatdagi og'ir mas'uliyatni yengib o'tish uchun insonga uyidagi xotirjamlik, oilasidagi mehr va yaqinlarining qo'llab-quvvatlashi kuch beradi. Balkim shuning uchun ham u ishdagi talabchanlik bilan oiladagi mehnatni bir-biriga uyg'unlashtira olgan. Farzandlariga Vatan-sevish, mehnatni qadrlash, o'z burchiga sodiq qolish kabi tushunchalarni so'z bilan emas, avvalo o'z hayot, o'z tutumlari, fidoyi mehnati bilan ko'rsatib kelmoqda.

1991-yilda tug'ilgan qahramonimizning hayot yo'liga nazar tashlasak, uning shaxsiy taqdiri bilan mamlakatimiz taraqqiyotining ma'lum bir bosqichi o'rtasida uyg'unlik borligini ko'ramiz. A.G'ulomov mustaqillik bilan tengdosh. Mustaqil O'zbekistonning yangi avlodi vakili.

Bugun u o'z mehnati bilan ana shu mustaqillikning eng ulug' qadriyatlaridan biri – tinchlik va osoyishtalikni asrash yo'lida xizmat qilmoqda. Favqulodda vaziyatlar tizimida xizmat qilishning o'ziyoq katta jasorat va matonat talab qiladi. Chunki bu sohada inson o'zini emas, avvalo o'z g'alalar xavfsizligini o'ylaydi. Uning kasbiy faoliyatida ham ana shu tuyg'u seziladi.

Vatanparvarlik uning uchun balandparvoz so'z emas. Vatanparvarlik – o'z vazifasini sidqidildan bajarish, xizmat intizomiga amal qilish, hamkasblarini ham shu mas'uliyatga chorlash, favqulodda vaziyat yuzaga kelganda tayyor turish, jamoa sha'ni munosib himoya qilish va, albatta, Vatanga sadoqatni farzandlariga ham singdirishdir.

Nargiza NURULLAYEVA,
Buxoro viloyati
FVB Axborot xizmati xodimi

Volontyor qutqaruvchilar bellashmoqda

BUGUN YOSHLARNING NAFAQAT BILIM-LI, JISMONAN BAQUVVAT, BALKI FAVQULODDA VAZIYATLARDA TO'G'RI VA TEZKOR HARAKAT QILA OLADIGAN BO'LIB VOYAGA YETISHI MUHIM. SHU MA'NODA, YOSHLAR O'RTASIDA VOLONTYORLIK HARAKATINI RIVOJLANTIRISH, ULARDA INSON HAYOTI VA XAVFSIZLIGIGA DAXLDORLIK TUYG'USINI KUCHAYTIRISH MAQSADIDA HUDUDLARDA O'TKAZILAYOTGAN "VOLONTYOR QUTQARUVCHI" MUSOBAQASINING FARG'ONA VILOYATI BOSQICHI BO'LIB O'TDI.

Mazkur musobaqa favqulodda vaziyatlar vazirining tegishli topshirig'i asosida Farg'ona viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi hamda Yoshlar ishlari agentligi viloyat boshqarmasi hamkorligida tashkil etildi.

Musobaqada viloyatning tuman va shaharlaridan saralangan yosh volontyorlar ishtirok etib, o'zlarining bilim, jismoniy tayyorgarligi, chaqqonligi va amaliy ko'nikmalarini namoyish etdilar. Bellashuv shartlari ham yoshlarning turli vaziyatlarda o'zini yo'qotmasligi, tezkor fikrlashi va jamoa bilan hamjihatlikda harakat qilishiga qaratildi. Ishtirokchilar savol-javob, birinchi yordam ko'rsatish, dor yo'lidan o'tish, chodir tiklash, yong'in o'chirish estafetasi hamda krossfit shartlari bo'yicha o'zaro bellashdilar. Ayniqsa, birinchi yordam ko'rsatish va yong'in

o'chirish estafetasi kabi shartlar ishtirokchilardan katta mas'uliyat va aniqlikni talab etdi. Chunki favqulodda vaziyatlarda dastlabki daqiqalarda ko'rsatilgan to'g'ri yordam inson hayotini saqlab qolishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Musobaqa davomida yoshlarning tezkor fikrlashi, jamoaviy hamkorligi, jismoniy tayyorgarligi va murakkab vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyatiga alohida e'tibor qaratildi. "Volontyor-qutqaruvchi" musobaqasi shunchaki bellashuv emas, balki yoshlarni hayotiy vaziyatlarga tayyorlash, ularda o'zgalarga yordam berish, jamoaviy hamkorlik va mas'uliyat kabi muhim fazilatlarini shakllantirishga xizmat qiladigan amaliy maktabdir. Bugun favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilishni biladigan, zarur paytda birinchi yordam ko'rsata oladigan, xavfsizlik qoidalariga amal qiladigan yoshlar safining kengayib borayotgani quvonarli. Zero, xavfsizlik madaniyati bolalik va yoshlikdan shakllanadi.

Shu jihatdan, bunday tadbirlarning muntazam o'tkazilishi yoshlarning favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularning oqibatlarini bartaraf etish borasidagi bilim va ko'nikmalarini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Qizg'in va murossasiz kechgan bellashuvlar yakuniga ko'ra, Quva tumani jamoasi barcha shartlarda yuqori natija qayd etib, faxrli 1-o'rinni egalladi.

2-o'rin Bag'dod tumani jamoasiga, 3-o'rin Beshariq tumani jamoasiga nasib etdi. Shuningdek, musobaqada o'zining faolligi va bilimdonligi bilan ajralib turgan yoshlar "Eng faol qiz bola", "Eng faol o'g'il bola" hamda "Eng bilimdon jamoa" nominatsiyalari bo'yicha ham taqdirlandilar. G'olib va sovrindorlarga diplom hamda qimmatbaho sovg'alar topshirildi.

Sardor ABOZOV,

Farg'ona viloyati FVB Axborot xizmati boshlig'i, katta leytenant

FAVQULODDA VAZIYATLAR VAZIRLIGI SHAHRISABZ SHAHRIDAGI "TEMURBEKLAR MAKTABI" HARBIY-AKADEMIK LITSEYINING 1-O'QUV KURSIGA QABUL QILINGAN O'QUVCHILAR TOMONIDAN "TANTANALI VA'DA BERISH MAROSIMI" BO'LIB O'TDI.

VATANGA XIZMAT QILISHGA VA'DA BERILDI

Tadbirning buyuk sarkarda va davlat arbobi Amir Temur bobomiz haykali poyida o'tkazilgani marosimga alohida mazmun va ulug'vorlik bag'ishladi. Zero, Sohibqiron Amir Temur nomi bilan bog'liq ushbu maskan yosh avlodni Vatanga sadoqat, mardlik, jasorat va yuksak maqsadlar sari intilish ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tantanali marosimda harbiy xizmat-chilar, faxriylar, ustoz va murabbiylar, ota-onalar hamda jamoatchilik vakillari ishtirok etdi. Tadbir davomida farzandlarining tantanali va'da qabul qilayotganini kuzatib turgan ota-onalarning quvonchi, ko'zlaridagi faxr va hayajon, farzandlari bilan birga ushbu tarixiy lahzani boshdan kechirayotgani yaqqol sezilib turdi. Ustoz va

murabbiylar esa o'z shogirdlariga nafaqat puxta bilim, balki hayotda munosib inson bo'lib yetishish, Vatan oldidagi burchni chuqur his etish va xalq ishonchini oqlash kabi ezgu fazilatlarini singdirish yo'lida bor kuch va tajribalarini safarbar etishlarini ta'kidladilar.

Hafta mobaynida, FVV ishchi guruhi tomonidan Qashqadaryo viloyatida biriktirilgan yoshlar bilan ishlash holati hamda "Jasorat maktablari" faoliyati ham o'rganildi. O'rganishlar davomida Nishon, Chiroqchi va Kasbi tumanlaridagi "Jasorat maktablari"da yoshlar uchun yaratilgan sharoitlar, xavfsizlik talablari ijrosi, moddiy-texnik baza, shuningdek, o'quv-tarbiya jarayonining tashkil etilishi atroflicha ko'zdan kechirildi.

Mazkur jarayonda mavjud muammo va kamchiliklarga alohida e'tibor qaratilib, ularni bartaraf etish bo'yicha aniq chora-tadbirlar belgilandi. Jumladan, yoshlarning ijtimoiy muammolarini hal etish, maktablarning moddiy-texnik bazasini yanada mustahkamlash, o'quv-tarbiya jarayonini takomillashtirish yuzasidan mas'ullarga tegishli tavsiya va topshiriqlar berildi. O'rganish davomida joyida bartaraf etish imkoniyati mavjud bo'lgan kamchiliklar ortga surilmasdan, shu jarayonning o'zida hal etildi. Bu esa muammolarga faqat ularni qayd etish emas, balki amaliy yechim topish nuqtayi nazaridan yondashilayotganini ko'rsatadi.

Shuningdek, aniqlangan kamchiliklarning kelgusida takrorlanishiga yo'l qo'y-

maslik, belgilangan vazifalarning ijrosini ta'minlash va yoshlar bilan ishlash samaradorligini oshirish yuzasidan mas'ullarga aniq vazifalar yuklatildi. O'rganishlarning yakunida yoshlar bilan ishlash holati bo'yicha aniqlangan muammo va kamchiliklar, amalga oshirilgan ishlar hamda kelgusidagi vazifalar muhokamasiga bag'ishlangan yig'ilish o'tkazildi. Unda joylarda yoshlar bilan ishlashni tizimli yo'lga qo'yish, ularning murojaat va muammolariga befarq bo'lmaslik, "Jasorat maktablari" faoliyatini yanada takomillashtirish hamda mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish bo'yicha tegishli vazifalar belgilab olindi.

Sohibjon VAYITOV,

Qashqadaryo viloyati FVB Axborot xizmati rahbari

JASORATNI KASB, g'alabani maqsad qilgan qutqaruvchi

HAR QANDAY SPORTCHI UCHUN G'ALABA VA MASHAQQATLAR SAMARASI MUSOBAQA MAYDONIDA BELGILANADI. LEKIN UNGA ELTADIGAN YO'L TINIMSIZ MEHNAT VA MASHG'ULOTLARDAN BOSHLANADI. BU JIHATLAR FAVQULODDA VAZIYATLAR TIZIMIDAGI XIZMAT JARAYONLARIDA HAM, MUSOBAQALARDA HAM BIRDEK SINALADI.

O'zbekiston chempionatlaridagi yutuqlar, qutqaruvchilar o'rtasidagi ko'pkurash musobaqalarida erishilgan natijalar va sharq yakkakurashi bo'yicha sport ustasi unvoni sahifamiz qahramoni Orzu Xoliqovning sportdagi yo'lini tavsiflovchi qismning yarmi xolos. Shuningdek, u bugungi kunda Samarqand viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi maxsus qutqaruv otryadi yo'riqchi-qutqaruvchisi sifatida faoliyat yuritadi. Bugun uning misolida sport qutqaruvchilikdan ayro emasligini anglaymiz, balki xizmatdagi mahoratni oshirishga olib boradigan muhim yo'nalish ekaniga amin bo'lamiz.

Favqulodda vaziyatlar tizimida 16 yildan buyon sidqidildan xizmat qilib kelayotgan Orzu Xoliqov 1987-yil 21-mayda azim Samarqand shahrida – mamlakatimizning diqqatga sazovor go'shalaridan birida tug'ilgan. Olti yoshidan buyon qo'l jangi sporti bilan shug'ullangan. Bu sportda erishgan natijalarini ustozlari va tog'asi Tohir Ibrohimovning o'rni katta. Maktabni tamomlagandan so'ng 2003-yilda o'z qiziqishlaridan kelib chiqib Avtomobil yo'llari kollejida tahsil olgan. Ayni shu yilda qo'l jangi sporti bo'yicha "sport ustasi" sharaflari unvoniga erishgan. 2006-yillarda vatan oldidagi yigitlik burchini ado etish maqsadida harbiy xizmatga bordi. Bu davrda ham u sevimli sport mashg'ulotlarini tashlab qo'ymagan, o'zini bo'shash-tirmadi. Musobaqalarda faol ishtirok etdi. Xizmatdan so'ng sport mashg'ulotlarida murabbiylik qildi. 2022–2026-yillarda Xalqaro kimyo institutining xalqaro ijtimoiy munosabatlar fakultetini tamomlagan. 2026-yildan Samarqand shahar "Oriental" universitetining tarix (mamlakatlar va yo'nalishlar bo'yicha) fakulteti magistraturasiga qabul qilingan.

Qahramonimiz turli sport musobaqalaridagi ishtiroki davrida va insonlarga yordam berishga bo'lgan qiziqish tufayli 2010-yilda Favqulodda vaziyatlar tizimining Samarqand viloyati boshqarmasiga qidiruv-qutqaruv guruhi qutqaruvchisi lavozimiga ishga kirgan. Bugungi kunda ham shu maskanda qidiruv-qutqaruv guruhi qutqaruvchisi bo'lgan sifatida ishlab kelmoqda. Xizmat yillari mobaynida ikki mingdan ortiq qidiruv-qutqaruv operatsiyalarida bevosita ishtirok etgan. Uning bugun fidoyi qutqaruvchisi sifatida shuhrat qozonishiga, hamkasblariga o'rnak bo'lishida ustozlari FVV Samarqand shahar qidiruv-qutqaruv maxsus otryadi rahbari Ravshan Sharipov va Mo'min Abbosovlarning xizmati beqiyos.

Qutqaruvchilik faoliyatida tezkor qaror qabul qilish, jamoa bilan hamjihat ishlash muhim hisoblanadi. Uning kasbiy faoliyatida bunga misol bo'ladigan voqealar talay. 2025-yilda Jomboy tumanida sodir bo'lgan yo'l-transport hodisasi oqibatida avtobus ag'darilib ketadi. Avtobus ichidagi 20 nafar yo'lovchining hayotini saqlab qolishda Xoliqovning xizmati katta.

Orzu Xoliqov faoliyatdagi yutuqlari qatorida sport sohasida ham salmoqli

natijalarga erishgan. U qo'l jangi bo'yicha ko'plab xalqaro musobaqalarda g'olib va sovrindor bo'lgan. 2018-yilda Qirg'izistonda harbiylar o'rtasida kikkboxing va K-1 bo'yicha o'tkazilgan xalqaro musobaqada Favqulodda vaziyatlar vazirligi vakili sifatida qatnashib, birinchi o'rinni qo'lga kiritgan. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlari o'rtasidagi musobaqalarda ham faxrli o'rinlarni egallab kelgan.

2026-yil avgust oyida Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan o'tkazilgan qutqaruvchilar ko'pkurash musobaqasida ham Samarqand viloyati Maxsus qutqaruv otryadi vakillari kuch ishlatish mashqlari bo'yicha faxrli birinchi, ikkinchi va uchinchi o'rinlarni egalladi. Bu natija Orzu Xoliqovning alohida sport mahorati bilan birga, shogirdlarini tayyorlash borasidagi mehnatini ham namoyon etadi.

Shuningdek, qahramonimiz suhbat asnosida ayrim fazilatlar bilan namoyon bo'ldi. U bugun erishgan yutuqlari ortida uni tarbiyalagan onasining o'rnini alohida ta'kidladi. "Bugun qanday yutuqlarga erishgan bo'lsam, bunda onamning hisssasi katta. Menga yaratib bergan sharoitlari, bildirgan ishonchi va doimiy qo'llab-quvvatlashi uchun undan bir umr minnatdor-

man. Ko'chada kimdir onamga: "O'g'lingiz qutqaruvchi ekan, odamlarning hayotini saqlab qolarkan", desa, bundan onamning ko'ngli tog'dek ko'tariladi. Men uchun uning faxrlanishini ko'rishning, minnatdorlik so'zlarini tinglashning o'zi katta baxt. Xizmat faoliyatim va erishgan yutuqlarim e'tirof etilib, vazirlik tomonidan onamga tashakkurnoma topshirilgani esa men uchun alohida quvonch bo'ldi. Bu e'tirofni, avvalo, meni voyaga yetkazgan, doimo qo'llab-quvvatlagan onamning mehnatiga berilgan baho deb bilaman", deydi u.

Bugungi kunda u ish faoliyatidan tashqari qo'l jangi va kikkboxing sportidan saboq bermoqda. Orzu Xoliqov so'zlariga ko'ra, bugunga qadar uning shogirdlari turli davlat mukofotlarini va chempionlik darajalarini olib kelishmoqda. Jumladan, yetti karra jahon chempioni darajasiga erishgan Ruslan Zokirov ham uning shogirdlaridan biri hisoblanadi.

"Qutqaruvchi, avvalo, jismonan baquvvat bo'lishi darkor. Ruhan tetik, teran fikrli, har qanday vaziyatda irodali va tezkor bo'lishi muhim hisoblanadi. Men ularga nafaqat sport natijalarini, balki yuqoridagi sifatlarini ham rivojlantirishga ko'maklashaman".

Ko'p yillik samarali faoliyati va erishgan yutuqlari munosib e'tirof etilgan Orzu Xoliqov 2026-yilda MDH miqyosida tashkil etilgan "El-yurt faxri va Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash uchun" nufuzli esdalik nishoni, mamlakatimizdagi istiqlol bayramlari arafasida beriladigan "Mustaqillikning 30 yilligi" esdalik nishoni bilan taqdirlangan.

Qahramonimizning maqsadlari talay. U tizimdagi xizmat faoliyatida yuqori natijalarni qayd etishni, vazirlik nufuzini oshirishda munosib yutuqlarga erishishni maqsad qilgan. Shuningdek, u tajribasi va bilimni yosh avlodga o'rgatish, ularning sport mahoratini oshirish va kelgusida yurtimiz sharaflari xalqaro maydonlarda himoya qila oladigan sportchilarni yetishtirishni muhim vazifalaridan biri deb biladi.

Orzu Xoliqov uchun har bir yangi g'alaba yangi mas'uliyat, yangi cho'qqi sari qadam hisoblanadi. U bugun qutqaruvchisi sifatida insonlar hayoti uchun kurashmoqda, sportchi va murabbiy sifatida esa yangi marralar sari intilmoqda.

Zero, inson uchun eng katta yutuqning qiymati faqat o'zi erishgan marralar, qo'lga kiritilgan boylik bilan emas, boshqalar yuksalishi uchun ko'rsatilgan yo'l, mehnat bilan o'lchanadi.

**Gulnora
SHERMATOVA,**
"Vaziyat" muxbiri

QUTQARUVCHIGA TA'SIR ETUVCHI RUHIY BUZILISHLAR

MA'LUMKI, KEYINGI YILLARDA TABIIY OFATLAR, TEXNOGEN HALOKATLAR, EPIDEMIYALAR, TERRORCHILIK HARAkatLARI HAMDA IJTIMOiy INQIROZLAR INSON HAYOTI VA SOG'LIg'IGA JIDDIY XAVF TUG'DIRAYOTGANLIGI KUZATILMOQDA. BUNDAy SHAROITLARDA FAOLIYAT OLIB BORUVCHI QUTQARUVCHILAR KUCHLI RUHIY VA JISMONIY ZO'Ri-QISHGA DUCH KELADILAR.

Doimiy stress, insonlarning jarohatlanishi yoki halok bo'lishiga guvoh bo'lish, uzoq davom etadigan xizmat jarayonlari qutqaruvchilarda turli psixik buzilishlarni yuzaga keltirishi mumkin. Ularning ruhiy salomatligini saqlash va psixik buzilishlarning oldini olish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois favqulodda vaziyatlarda qutqaruvchida psixik buzilishlarni davolashdan ko'ra, ularning oldini olish eng samarali va iqtisodiy jihatdan maqbul yechim sanaladi. Psixoprofilaktika qutqaruvchining xavfsizligini ta'minlashning muhim tarkibiy qismi va psixik buzilishlarni oldini olishning samarali yo'li hisoblanadi. Favqulodda vaziyatlarda qutqaruvchilarda o'tkir stress reaksiyasi, surunkali stress, xavotir va vahima, depressiv holat-

lar, emotsional kuyish, travmadan keyingi atning pasayishi va asabiylik kabi psixik holatlar buzilishi kuzatilishi mumkin. Buday holatlar qutqaruvchining ish unumdorligiga, qaror qabul qilish qobiliyatiga va sog'lig'iga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Psixik buzilishlarning asosiy sabablari-ga quyidagilarni keltirish mumkin:

- kuchli ruhiy zo'riqish;
- hayot uchun xavfli vaziyatlarda ishlash;
- uzoq muddatli navbatchilik va dam olishning yetarli emasligi;
- jarohatlangan yoki halok bo'lgan insonlarni ko'rish;

- mas'uliyatning yuqoriligi;
- oiladan uzoqda xizmat olib borishi va boshqalar.

– Bunday psixik buzilishlarning oldini olish, qutqaruvchilarning ruhiy salomatligini saqlash maqsadida quyidagi profilaktik tadbirlarni o'tkazish tavsiya etiladi:

- psixologik tayyorgarlik, ya'ni favqulodda vaziyatlarda harakat qilish bo'yicha muntazam treninglar;
- nafas mashqlari, relaksatsiya va o'zini nazorat qilish usullarini o'rgatish orqali stressni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- hamkasblar bilan tajriba almashish

va o'zaro yordam muhitini yaratish, ya'ni jamoaviy qo'llab-quvvatlash ishlari;

– mutaxassis psixologlarni jalb etgan holda suhbatlar va konsultatsiyalarni tashkillashtirish orqali xodimlarga psixologik yordam ko'rsatish;

– xizmat va dam olish rejimiga rioya qilinishini ta'minlash, ya'ni qutqaruvchilar ish yuklamasini me'yorlashtirish va sifatli dam olishga sharoit yaratish;

– muntazam sport mashg'ulotlari va sog'lom turmush tarziga amal qilish; favqulodda vaziyatdan keyingi reabilitatsiya (debriefing o'tkazish, hissiy holatni baholash va zarur psixologik yordam ko'rsatish).

Xulosa o'rinda shuni ta'kidlash joizki, favqulodda vaziyatlarda qutqaruvchilar yuqori darajadagi ruhiy bosim ostida faoliyat olib boradilar. Stress va boshqa psixik buzilishlarning oldini olish ularning sog'lig'ini saqlash, xizmat samaradorligini oshirish hamda favqulodda vaziyatlarda to'g'ri va tezkor qaror qabul qilishiga yordam beradi. Shu sababli psixologik tayyorgarlik, muntazam profilaktik tadbirlar va psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish qutqaruvchilar faoliyatining ajralmas qismi bo'lishi zarur.

Bekzodjon HASANBOYEV,
Asliddin DUSBOYEV,

HX va MU Quruqlikdagi qo'shinlar instituti
Harbiy pedagogika va psixologiya kafedrasida
o'qituvchilari

KITOBXON OILA – MA'NAVIYAT VA KAMOLOt MASKANI

KITOB – INSON TAFAKKURINI BOYITADIGAN, QALBINI EZGULIKKA CHORLAYDIGAN, HAYOT YO'LINI ILM VA MA'RIFAT NURI BILAN YORITADIGAN BEBAHO MA'NAVIY XAZINADIR. U INSONNI FIKRLASHGA, MUSHOHADA YURITISHGA, YAXSHILIK VA YOMONLIKNI FARQLASHGA O'RGATADI. KITOB MUTOLAASI ORQALI INSON NAFAQAT BILIMINI OSHIRADI, BALKI DUNYOQARASHINI KENGAYTIRIB, HAYOTIY TAJRIBASINI BOYITADI. SHU MA'NODA, KITOBXONLIK MADANIYATINI OILADAN BOSHLASH, FARZANDLAR QALBIDA MUTOLAAGA MEHR UYG'OTISH VA KITOBNI KUNDALIK HAYOTNING AJRALMAS QISMIGA AYLANTIRISH MUHIM AHAMIYAT KASB ETADI.

Oila – insonning ilk tarbiya maskani, ma'naviy qadriyatlar shakllanadigan muqaddas dargoh. Oilada kitobga mehr qo'ygan farzandning bilim olishga intilishi, mustaqil fikrlashi va hayotga ongli munosabatda bo'lishi uchun mustahkam zamin yaratiladi. Ota-onaning kitob mutolaasiga bo'lgan munosabati esa farzandlar uchun eng ta'sirchan namuna hisoblanadi. Birgalikda kitob o'qish, o'qilgan asarlar yuzasidan

fikr almashish, qahramonlarning xatti-harakatlarini muhokama qilish oila a'zolari o'rtasidagi mehr-oqibat va o'zaro tushunishni mustahkamlaydi. Kitobxon oilada ilmga hurmat, odob-axloq, vatanparvarlik, mas'uliyat va insoniylik kabi fazilatlar kamol topadi. Bunday oilalar jamiyatning ma'naviy tayanchi bo'lib, bilimli, tarbiyali va yuksak maqsadlar sari intiluvchi avlodni voyaga yetkazishga munosib hissa qo'shadi.

Ana shu ezgu maqsadlar yo'lida O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi tizimida ilk bor "Kitobxon oila" ko'rik-tanlovi tashkil etildi. Tanlov xodimlar va ularning oila a'zolari o'rtasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, mutolaaga bo'lgan qiziqishni oshirish, oilaviy ma'naviy muhitni mustahkamlash hamda kitobsevar oilalarni rag'batlantirishga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir. Unda ishtirok etgan oilalar kitobga bo'lgan muhabbat, bilimga intilish va ma'naviy qadriyatlarga sadoqatning yorqin namunasini namoyon etdilar.

Ishtirokchilar tanlovning "Badiiy asarlar bilimdoni", "Tezkor savol-javob" va "Erkin mavzu" shartlari bo'yicha o'z bilim va mahoratlarini namoyish etdilar. Badiiy asarlar mazmuni, adabiy qahramonlar va ijodkorlar haqidagi bilimlar sinovdan

o'tkazilgan bo'lsa, tezkor savol-javob shartida ishtirokchilarning hozirjavobliligi va fikrlash tezligiga e'tibor qaratildi. Erkin mavzu shartida esa oilalar o'zlari tanlagan badiiy asarlardan sahnalashtirilgan parchalar orqali asar g'oyasi, qahramonlar xarakteri va unda ilgari surilgan ezgu qadriyatlarni ijodiy yondashuv asosida namoyon etdilar.

Ko'rik-tanlov yakunlariga ko'ra, 1-o'rin Favqulodda vaziyatlar vazirligi Maxsus muhandislik-qurilish boshqarmasi – Mamasoliyevlar oilasiga, 2-o'rin Andijon viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi – Dolimovlar oilasiga, 3-o'rin esa Favqulodda vaziyatlar vazirligi Akademiyasi – Murodovlar oilasiga nasib etdi.

Mazkur tanlov kitobxonlikni targ'ib etish bilan birga, oilada mutolaa an'alarini qaror toptirish, ota-ona va farzandlarni umumiy ma'naviy maqsadlar atrofida birlashtirishga qaratilgan muhim tashabbusdir. Zero, kitob o'qiydigan oilada tafakkur yuksaladi, ma'naviyat mustahkamlanadi, farzandlar kelajagiga ishonch ortadi. Kitobxon oila – ma'rifatli jamiyat, barkamol avlod va farovon kelajak poydevoridir.

Dilnoza SULAYMONOVA,

O'zbekiston Respublikasi FVV MM va TIB
Oila va xotin-qizlar bilan ishlash bo'yicha
bosh mutaxassisi

SAVDO MAJMUALARIDAGI

kamchiliklar o'rganildi

SAVDO MAJMUALARI VA BOZORLARDA YONG'INLARNING SO-DIR BO'LISHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA KATTA MIQDORDA MODDIY ZARAR YETKAZISH BILAN BIRGA, FUQAROLAR HAYOTI VA SOG'LIC'IGA HAM JIDDIY XAVF TUG'DIRILADI.

Bunday ko'ngilsiz hodisalarning oldini olish, aholi gavjum maskanlarda xavfsizlikni ta'minlash hamda tadbirkorlik subyektlarining mol-mulkini muhofaza qilish maqsadida joylarda keng ko'lamli profilaktik ishlar amalga oshirilmoqda.

Jumladan, Samarqand viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi tomonidan viloyat hududidagi bozorlar va savdo majmualarida yong'in xavfsizligi ho-

latini o'rganish, mavjud kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy choralar ko'rilmogda.

Urgut tumanidagi bozorlar hamda yirik savdo obyektlarida ham xavfsizlik talablariga rioya etilishini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, Urgut savdo kompleksida yong'in xavfsizligi holatini yaxshilash, ehtimoliy xatarlarni barvaqt aniqlash va ularning oldini olishga qaratilgan o'rganishlar hamda amaliy ishlar olib borilmoqda.

O'rganishlar davomida savdo rastalari va savdo hududlarining joylashuvi, elektr tarmoqlari va jihozlarining texnik holati, birlamchi yong'in o'chirish vositalari bilan ta'minlanganlik, evakuatsiya yo'laklari va chiqish joylarining ochiqligi, shuningdek, yong'in-qutqaruv texnikalarining hududga to'sqinliksiz kirib borishi uchun zarur sharoitlar yaratilganligiga e'tibor qaratilmoqda.

Shu bilan birga, tadbirkorlar va savdo kompleksi mas'ullariga yong'in xavfsizligi qoidalari-ga rioya etish, elektr jihozlaridan belgilangan tartibda foydalanish, elektr simlari va ulanish-larida nosozliklarga yo'l qo'ymaslik, yonuvchan

mahsulotlarni xavfsiz saqlash hamda ish kuni yakunida elektr jihozlarini nazoratdan o'tkazish tushuntirilmoqda.

Aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha tegishli choralar belgilanib, mas'ullar-ga ularni o'z vaqtida bartaraf etish yuzasidan tavsiyalar berilmoqda. Bunda asosiy e'tibor faqat mavjud kamchiliklarni aniqlashga emas, balki ularning kelgusida takrorlanishiga yo'l qo'ymaslik, savdo obyektlarida xavfsiz muhitni shakllantirish va favqulodda vaziyatlar yuzaga kelishining oldini olishga qaratilmoqda.

Bozor va savdo majmualarida xavfsizlikni ta'minlash faqat mas'ul xizmatlarning vazifasi emas. Bu jarayonda obyekt ma'muriyati, tadbirkorlar, ishchi-xodimlar va har bir savdo ishtirokchisining mas'uliyati muhim ahamiyatga ega. Chunki bitta e'tiborsizlik yoki xavfsizlik qoidalariga rioya qilmaslik ko'plab insonlarning hayoti va sog'lig'iga tahdid solishi mumkin.

Xo'jaqul SHODMONOV,
Urgut tumani FVB boshlig'i o'rinbosari,
podpolkovnik

O'TA MUHIM
VA TOIFALANGAN
obyektlar xavfsizligi

KUZ-QISH MAVSUMIDA O'TA MUHIM VA TOIFALANGAN OBYEKT-LAR-NING BARQAROR, UZLUKSIZ HAMDA XAVFSIZ FAOLIYAT YURITISHINI TA'MINLASH ALOHIDA AHAMIYATGA EGA. HAVO HARORATINING PASA-YISHI, ISITISH TIZIMLARIGA BO'LGAN EHTIYOJNING ORTISHI, ELEKTR VA GAZ USKUNALARIDAN FOYDALANISH KO'LAMINING KENGAYISHI TURLI YONG'INLAR HAMDA TEXNOGEN XUSUSIYATLI FAVQULODDA VAZI-YATLAR YUZAGA KELISH XAVFINI OSHIRISHI MUMKIN. SHU BOIS-DAN, MAZKUR OBYEKT-LARNI KUZ-QISH MAVSUMIGA PUXTA TAYYORLASH, MAVJUD XAVF-XATARLARNI BARVAQT ANIQLASH VA BARTARAF ETISH, YONG'IN XAVFSIZLIGI TALABLARIGA QAT'IY RIOYA ETILISHINI TA'MIN-LASH USTUVOR VAZIFALARDAN BIRI HISOBLANADI.

Mavsumga tayyorgarlik jarayonida obyektlardagi isitish tizimlari, qozonxonalar, elektr tarmoqlari, gaz uskunalari hamda boshqa muhandislik kommunikatsiya-larining texnik holati atroflicha o'rganilishi lozim. Aniqlangan nosozliklarni o'z vaqti-da bartaraf etish, uskunalarning belgilangan talablar asosida ishlashini ta'minlash va profilaktik tadbirlarni muntazam tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu-ningdek, yong'inni avtomatik aniqlash va xabar berish tizimlari, yong'inni o'chirish vositalari, ichki yong'in o'chirish jo'mraklari hamda evakuatsiya yo'laklarining holati tekshirilishi zarur. Yong'in o'chirish vositalari soz va foydalanishga tayyor holatda saqlanishi, evakuatsiya chiqish yo'llari esa doimo ochiq bo'lishi shart.

Obyektlarda faoliyat yuritayotgan xodimlarning yong'in xavfsizligi qoidalari bo'yi-cha bilimlarini oshirish, favqulodda vaziyatlar yuzaga kelganda to'g'ri harakat qilish ko'nikmalarini shakllantirish ham muhim hisoblanadi. Buning uchun yo'riqnomalar, amaliy mashg'ulotlar va o'quv-mashg'ulotlarni tashkil etish, yong'in sodir bo'lganda xa-bar berish, odamlarni xavfsiz hududga evakuatsiya qilish hamda tegishli xizmatlar bilan hamkorlikda harakatlanish tartibini mustahkamlash zarur. Bundan tashqari, avariya-viy holatlarda foydalaniladigan aloqa vositalari, mas'ul xodimlarning navbatchiligi va tezkor xizmatlarning harakatlanishi uchun zarur sharoitlar tayyor holatda bo'lishi lozim.

Mavsumga tayyorgarlik holatini o'rganish jarayonida aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha aniq chora-tadbirlar rejasini ishlab chiqish, ijro muddatlari va mas'ullarni belgilash maqsadga muvofiq. Obyekt rahbarlari tomonidan belgilangan vazifalarning o'z vaqtida bajarilishi ta'minlanishi, xavfsizlik talablariga rioya etilishi ustidan nazorat kuchaytirilishi lozim. Ayniqsa, o'ta muhim va toifalangan obyektlar-da yuzaga kelishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarning oldini olish, ularning oqibatlarini kamaytirish va obyektlarning uzluksiz faoliyatini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilishi shart.

Sherzod ZIYAYEV,
Toshkent viloyati FVBB O'M va TOFVB boshlig'i, podpolkovnik

Isitish mavsumini
betalafot o'tkazish

ANDIJON VILOYATI BALIQCHI TUMANI FAVQULODDA VAZIYATLAR BO'LIMI DAVLAT INSPEKTORLARI TOMONIDAN "ISITISH MAVSUMINI XAVFSIZ BOSHLAYLIK" OYLIGI DOIRASIDA AHOLI VA IJTIMOY SOHA OBYEKT-LARIDA NAZORAT-PROFILAKTIK TADBIRLAR IZCHIL AMALGA OSHIRILMOQDA.

Kuz-qish mavsumida isitish moslamalaridan, tabiiy gazdan xavfsiz foydalanish hamda kis gazidan zaharlanishning oldini olish masalalari alohida e'tibor talab etadi. Shu bois Baliqchi tumani Favqulodda vaziyatlar bo'limi tomonidan mavsumni betalafot o'tka-zish, yong'in va boshqa favqulodda holatlarning oldini olishga qaratilgan targ'ibot-tash-viqot hamda profilaktik ishlar kuchaytirilgan.

Xususan, tumanning "qizil hudud" toifasiga kiritilgan mahallalarida yashovchi fuqarolar bilan manzilli tushuntirish ishlari olib borilmoqda. Aholiga isitish mavsumi-da xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya etish, gaz va isitish moslamalaridan foydalanishda ehtiyotkorlik choralari ko'rish, mo'ri va ventilyatsiya tizimlarining soz holatda bo'lishini ta'minlash yuzasidan zarur tavsiyalar berilmoqda.

Profilaktik tadbirlar davomida fuqarolarga gaz plitalari va isitish moslamalarini nazoratsiz qoldirmaslik, xonalarni isitish maqsadida nostandart yoki qo'l'bola isitish mos-lamalaridan foydalanmaslik, gaz jihozlarini o'zboshimchalik bilan ta'mirlamaslik hamda ularning texnik sozligiga doimiy e'tibor qaratish lozimligi uqtirilmoqda.

Bundan tashqari, tumandagi ta'lim muassasalarining kuz-qish mavsumiga tayyor-garlik darajasi ham o'rganilmoqda. Maktab va boshqa ta'lim obyektlarida isitish tizim-larining texnik holati, elektr va gaz jihozlaridan xavfsiz foydalanish, yong'inga qarshi vositalarning mavjudligi hamda favqulodda vaziyat yuzaga kelganda xodim va o'quvchi-larni xavfsiz evakuatsiya qilish imkoniyatlari ko'rib chiqilmoqda.

Iskandar ERGASHBOYEV,
Baliqchi tumani FV bo'limi boshlig'i o'rinbosari

Kamoliddin YO'LDOSHEV,
Baliqchi tumani FV bo'limi kichik inspektori

NAVOIY VILOYATIDA ENERGETIKA VA KOMMUNAL SOHA OBYEKTLARINING KUZ-QISH MAVSUMIGA TAYYORGARLIGI HAMDA FAVQULODDA VAZIYATLARDA HARAKATLANISH SHAYLIGINI SINOV DAN O'TKAZISH MAQSADIDA MAXSUS-TAKTIK O'QUV MASHQLARI O'TKAZILDI.

Mashqlar maxsus muhandislik texnikalarining saf ko'rigidan boshlandi. Navoiy shahridagi "Yoshlik" o'yin-gohining avtoturargohida yuk tashuvchi va yuk ortuvchi texnikalar hamda boshqa maxsus texnikalarning shaylik holati ko'zdan kechirildi. Kommunal xo'jaligi korxonalari ning mavsum uchun tayyorlagan zaxira materiallari ham namoyish etildi.

Keyingi bosqichda "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ Navoiy hududiy filialining mavsumga tayyorgarligi, mavjud zaxira materiallari va favqulodda vaziyatlarda harakatlanish imkoniyatlari o'rganildi.

O'ZARO HAMKORLIKNI mustahkamlash yo'lida...

Amaliy mashg'ulotlarda elektr, gaz, ichimlik suvi va issiqlik ta'minoti tizimlarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan avariya holatlarini bartaraf etish bo'yicha harakatlar sinovdan o'tkazildi.

Xususan, Navbahor tumanidagi elektr ta'minoti korxonasining o'quv mashq maydonida 110/6/6 kilovoltli 5-sonli nimstansiyada kuch transformatorining releli himoyasi ishga tushishi oqibatida yuzaga kelgan shartli avariya bartaraf etish va iste'molchilarni muqobil manba orqali elektr energiyasi bilan ta'minlash mashq qilindi.

Karmana tumanidagi "Bog'ishamol" mahallasida joylashgan gaz taqsimlash stansiyasida esa magistral gaz quvurining yaroqsiz qismida yuzaga kelgan shartli avariya bartaraf etish, shuningdek, odarant moddasi to'kilishi bilan bog'liq vaziyatni tezkor hal etish bo'yicha amaliy harakatlar bajarildi.

Suv ta'minoti inshootlarida yuzaga kelgan nosozliklarni bartaraf etish, ichimlik suvi ishlab chiqarish jarayonini tiklash hamda issiqlik ta'minoti tizimlaridagi shartli avariyalarni tezkor bartaraf etish bo'yicha ham mashqlar o'tkazildi.

"Navoiy neft bazasi" MChJ, Navoiy MET filiali, "Navoiyazot" AJ va boshqa energetika obyektlarida texnogen xususiyatdagi favqulodda vaziyatlarda fuqaro muhofazasi

tuzilmalari hamda tegishli xizmatlarning o'zaro hamkorligi sinovdan o'tkazildi.

"Navoiy IES" AJ filialida elektr simlaridagi kuchlanish ortishi oqibatida yuzaga kelgan shartli avariya bartaraf etish hamda 5000 kub metr sig'imli mazut saqlash hududidagi shartli yong'inni o'chirish bo'yicha amaliy harakatlar bajarildi.

Navbahor tumani gaz ta'minoti bo'limining o'quv mashq maydonida esa "blek-aut" sharoitida texnologik jaryonni qayta tiklash va shartli yong'in-portlash bilan bog'liq favqulodda vaziyatni bartaraf etish bo'yicha maxsus-taktik mashq o'tkazildi.

Mashqlar yakunida barcha yo'nalishlarda bajarilgan ishlar tahlil qilinib, aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish, kuch va vositalarning shayligini yanada oshirish yuzasidan tegishli vazifalar belgilandi.

Tadbir yakunlari Navoiy viloyati FVBda muhokama qilinib, kuz-qish mavsumini betalafot va barqaror o'tkazish, favqulodda vaziyatlarning oldini olish hamda ularning oqibatlarini tezkor bartaraf etishga qaratilgan chora-tadbirlar belgilab olindi.

Farhod PO'LATOV,

Navoiy viloyati FVB boshlig'ining birinchi o'rinbosari, podpolkovnik

SHAYLIK SINOVI

BUXORO VILOYATI FVB TOMONIDAN KUZ-QISH MAVSUMIGA TAYYORGARLIK KO'RISH, AHOLI HAMDA IQTISODIYOT TARMOQLARIGA ELEKTR ENERGIYASI VA GAZ RESURSLARINI UZLUKSIZ YETKAZIB BERISH JARAYONIDA YUZAGA KELISHI MUMKIN BO'LGAN FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISHGA HAMDA FVDT XIZMATLARINING MAVSUMGA HOZIRLIK DARAJASINI BAHOLASHGA QARATILGAN QO'MONDONLIK-SHTAB O'QUV MASHQI O'TKAZILDI.

FVV mas'ul xodimlari rahbarligida o'tkazilgan o'quv mashqlarida Buxoro viloyati hokimi – Fuqaro muhofazasi boshlig'i B.Zaripov, Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bunday holatlarda harakat qilish davlat tizimi rahbarlari ishtirok etdi.

Tadbirda Buxoro viloyati hokimi so'zga chiqib, kuz-qish mavsumini betalafot o'tkazish barcha mas'ul xizmatlar zimmasiga katta mas'uliyat yuklashini ta'kidladi. Aholi xavfsizligini ta'minlashda har bir tashkilotning o'zaro hamkorligi, doimiy shayligi va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan vaziyatlarga nisbatan hushyorlik bilan yondashishi muhim ekani qayd etildi.

Tadbir doirasida mas'ul tashkilot va xizmatlarning saf ko'rigi tashkil etilib, ularning mavsum davomida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarning oldini olish, oqibatlarini tezkor bartaraf etish hamda aholining xavfsizligini ta'minlash borasidagi shayligi ko'zdan kechirildi. Maxsus

texnika, qutqaruv vositalari, jihozlar va xodimlarning favqulodda vaziyatlarga tezkor javob qaytarish imkoniyatlari amaliy jihatdan baholandi.

Saf ko'rigi davomida qish mavsumida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan noqulay ob-havo sharoitlari, kuchli yog'ingarchilik, sovuq harorat, elektr va gaz ta'minotidagi uzilishlar, yong'in hamda boshqa turdagi xavf-xatarlarning oldini olish bo'yicha ko'riyotgan choralar ham tahlil qilindi.

O'quv mashqlari davomida favqulodda vaziyatlarda birgalikda va muvofiqlashtirilgan holda harakat qilish, mavjud kuch va vositalardan samarali foydalanish, aholini muhofaza qilish hamda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan talafotlarning oldini olish bo'yicha amaliy ko'nikmalar yanada mustahkamlandi.

Nargiza NURULLAYEVA,

Buxoro viloyati FVB Axborot xizmati xodimi

XODIMLARNING amaliy tayyorgarligini oshirish

FAVQULODDA VAZIYATLARNING OLDINI OLISH, ULARNING OQIBATLARINI TEZKOR VA SAMARALI BARTARAF ETISH, SHUNINGDEK, OBYEKTlarda FUQARO MUHOFAZASI TUZILMALARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MUHIM VAZIFALARDAN BIRIDIR. ANA SHU VAZIFALAR IJROSINI TA'MINLASH MAQSADIDA "UZBEKISTAN GTL" MCHJGA QARASHLI "GTL CHINOZ TERMINALI" HUDUDIDA MAXSUS-TAKTIK O'QUV MASHG'ULOTI O'TKAZILDI.

Mazkur o'quv mashg'ulot favqulodda vaziyatlar yuzaga kelganda obyekt rahbariyati, fuqaro muhofazasi tuzilmalari hamda tegishli xizmatlarning hamkorlikdagi harakatlarini yanada takomillashtirish, xodimlarning favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularning oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha amaliy ko'nikmalarini mustahkamlash maqsadida tashkil etildi.

Mashg'ulot davomida shartli favqulodda vaziyat yuzaga kelgan taqdirda tezkor xabar berish, vaziyatni razvedka qilish va baholash, qutqaruv ishlarini tashkil etish, jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish, yong'in-qutqaruv, avariya-texnik hamda boshqa kechiktirib bo'lmaydigan ishlarni amalga oshirish bo'yicha amaliy harakatlar bajarildi.

Ayniqsa, neft mahsulotlarini avtoyoqilg'i tashuvchilarga quyish estakadasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatni bartaraf etish bo'yicha o'quv mashg'ulotiga alohida e'tibor qaratildi. Unda tegishli tuzilmalarning o'zaro hamkorligi, kuch va vositalarni belgilangan hududga tezkor yo'naltirish hamda yuzaga kelgan xavfni bartaraf etish bo'yicha harakatlari amaliyotda sinovdan o'tkazildi.

O'quv mashg'ulotiga jami 70 nafar

ishtirokchi jalb etildi. Ular fuqaro muhofazasi shtabi, aloqa va xabar berish, razvedka, qutqaruv, tibbiy yordam, yong'in-qutqaruv hamda avariya-texnik tuzilmalari tarkibida belgilangan vazifalarni bajardilar.

Mashg'ulot jarayonida har bir tuzilmaning o'ziga yuklatilgan vazifani aniq va o'z vaqtida bajarishi, o'zaro axborot almashinuvi hamda muvofiqlashtirilgan harakatlarni ta'minlashga alohida e'tibor qaratildi.

Yakuniy tahlillar davomida mashg'ulotda belgilangan vazifalarning bajarilishi, fuqaro muhofazasi tuzilmalari va xodimlarning favqulodda vaziyatlarda tezkor hamda hamjihatlikdagi harakatlari mas'ullar tomonidan yuqori baholandi.

Bunday amaliy mashg'ulotlar favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularning oqibatlarini bartaraf etishda mavjud kuch va vositalarning doimiy shayligini ta'minlash, xodimlarning amaliy tayyorgarligini oshirish hamda obyektlarda xavfsizlik choralarini yanada kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Javlon XOKIMJONOV,

Toshkent viloyati FVB Axborot xizmati boshlig'i

HUQUQIY BILIMNI OSHIRISH ZARUR

NAVOIY KON-METALLURGIYA KOMBINATI AKSIYADORLIK JAMIYATI HAMDA "NAVOIYURAN" DAVLAT KORXONASI OBYEKTLARIDA XIZMAT OLIB BORAYOTGAN XODIMLAR O'RTASIDA HUQUQBUZARLIKLAR VA KORRUPSIYAVIY HOLATLARNING OLDINI OLISH, XODIMLARNING HUQUQIY BILIM VA MAS'ULIYATINI YANADA OSHIRISH MAQSADIDA PROFILAKTIK DAVRA SUHBATI TASHKIL ETILDI.

Tadbir Favqulodda vaziyatlar markazi "Markaz" kon boshqarmasi obyektlaridagi Favqulodda vaziyatlar bo'limida o'tkazilib, unda boshqarmasi rahbariyati huquqni muhofaza qiluvchi organlar vakillari hamda bo'limning shaxsiy tarkibi ishtirok etdi.

Davra suhbatida bugungi kunda jamiyat va davlat taraqqiyotiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillardan biri bo'lgan korruptsiyaga qarshi kurashish, xizmat faoliyati davomida qonuniylik va xizmat intizomiga qat'iy rioya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratildi.

Mutaxassislar tomonidan xodimlarga korruptsiyaviy huquqbuzarliklarning mazmun-mohiyati, uning kelib chiqishiga sabab bo'luvchi omillar hamda bunday holatlarning huquqiy oqibatlarini batafsil tushuntirishlar berildi.

Shuningdek, mansab vakolatlarini suiiste'mol qilish, xizmat mavqeidan shaxsiy manfaatlar yo'lida foydalanish, noqonuniy manfaatdorlik, pora olish yoki berish, tanish-bilishchilik va boshqa korruptsiyaviy holatlarga yo'l qo'ymaslik bo'yicha zarur tavsiyalar bildirildi.

Har bir xodim o'z xizmat vazifalarini vijdonan va halol bajarishi, fuqarolar hamda hamkasblar bilan munosabatlarda odob-axloq qoidalariga rioya qilishi, qonun talablarini buzmasligi va korruptsiyaning har qanday ko'rinishiga nisbatan murosasiz munosabatda bo'lishi lozimligi ta'kidlandi.

Alohida qayd etilganidek, huquqbuzarliklarning oldini olish faqat sodir etilgan holatlarga nisbatan chora ko'rish bilangina cheklanmaydi. Eng avvalo, jamoada sog'lom ma'naviy-psixologik muhitni shakllantirish, xodimlarning huquqiy savodxonligini oshirish, xizmat intizomini mustahkamlash hamda korruptsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni qaror toptirish muhim ahamiyatga ega.

Shu maqsadda bo'limda shaxsiy tarkib bilan bunday profilaktik va targ'ibot-tushuntirish tadbirlarini muntazam o'tkazish, aniqlangan muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish hamda xizmat faoliyatida qonuniylikni ta'minlash bo'yicha ishlarni izchil davom ettirish belgilab olindi.

Yakunda ishtirokchilar o'zlarini qiziqtirgan savollar bilan murojaat qilib, huquqni muhofaza qiluvchi organlar vakillaridan tegishli tushuntirish va tavsiyalar oldilar.

Begzod G'AFUROV,

"NKMK" AJ va "Navoiyuran" DK OFV Markazi guruh boshlig'i, mayor

YOSHLAR BILAN BIR KUN

URGANCH HARBIIY PROKURATURASI TASHABBUSI BILAN TUPROQQAL'A TUMANINING OLIS HUDUDIDAGI MAKTAB O'QUVCHILARI ISHTIROKIDA "JALOLIDDIN IZDOSHLARI BILAN BIR KUN" KOMPLEKS LOYIHASI AMALGA OSHIRILDI.

Dastlab Milliy gvardiya boshqarmasida tantanali ochilish marosimi va vatanparvarlik tadbirlari bo'lib o'tdi.

So'ngra yoshlar "Jaloliddin Manguberdi" nomidagi harbiy-akademik litsey va undagi zamonaviy sharoitlar bilan yaqindan tanishdilar. Harbiy-kasbiy tayyorgarlik, jismoniy va ma'naviy yuksalishga qaratilgan mashg'ulot va tadbirlarning bevosita guvohi bo'ldilar.

Keyingi tadbirlar "Yoshlar markazi"da davom etib, o'quvchilarning bilim va tafakkurini sinovdan o'tkazish maqsadida "Zakovat" intellektual o'yini tashkil etildi.

Shuningdek, viloyat hokimi, Shimoli-G'arbiy harbiy okrug qo'shinlari qo'mondoni va Urganch harbiy prokurori yoshlar bilan uchrashuv o'tkazdi. Faol yoshlar va kompleks tadbir doirasidagi tanlov hamda musobaqalar g'oliblari tantanali ravishda taqdirlandi.

Ikrom ESHCHANOV,

Urganch harbiy prokurorining yordamchisi, adliya podpolkovnigi

HALOL VA MAS'ULIYATLI xizmatning asosiy mezonlari

NAMANGAN VILOYATI FVBDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH VA QONUNIYLIKNI TA'MINLASH MASALALARI QAT'IY MUHOKAMA QILINDI. NAMANGAN VILOYATI FAVQULODDA VAZIYATLAR BOSHQARMASIDA KORRUPSIYANING OLDINI OLISH, UNGA QARSHI KURASHISH HAMDA XIZMAT FAOLIYATIDA QONUNIYLIKNI TA'MINLASH MASALALARIGA BAG'ISHLANGAN YIG'ILISH O'TKAZILDI.

Unda hamkor tashkilot mutasaddilari hamda shaharsozlik yo'nalishida faoliyat yuritayotgan boshqarma mas'ul xodimlari ishtirok etdi.

Yig'ilishda shaharsozlik sohasida faoliyat olib borishda qonuniylik va shaffoflikni ta'minlash, korruptsiyaviy xavf-xatarlarni barvaqt aniqlash va ularning oldini olish masalalariga alohida e'tibor qaratildi.

Rahbariyat tomonidan xodimlarga xizmat vazifalarini bajarishda qonun talablariga so'zsiz rioya qilish, fuqarolar va

tadbirkorlarning murojaatlarini xolis hamda o'z vaqtida ko'rib chiqish, har qanday korruptsiyaviy holatga nisbatan murosasiz munosabatda bo'lish bo'yicha qat'iy talablar bildirildi.

Pora olish yoki berish, xizmat mavqeidan shaxsiy manfaat yo'lida foydalanish, tanish-bilishchilik, manfaatlar to'qnashuvi va boshqa korruptsiyaviy huquqbuzarliklarning oqibatlari yuzasidan batafsil tushuntirishlar berildi.

Shuningdek, hujjatlarni ko'rib chiqish va kelishish jaryonlarida shaffoflikni ta'minlash, korruptsiyaviy xavf-xatarlarni aniqlash va bartaraf etish, fuqarolarning huquq va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilish masalalari muhokama qilindi.

Yig'ilish yakunida shaharsozlik sohasida qonuniylik va ochiqlikni ta'minlash, korruptsiyaga qarshi kurashish choralari kuchaytirish hamda har bir xodimning xizmat faoliyatida halollik va mas'uliyat tamoyillariga qat'iy amal qilishi yuzasidan aniq vazifalar belgilab olindi.

O'tkirbek KALONOV,

Namangan viloyati FVB ShXB xodimi, podpolkovnik

KUNIDA SINGAN KO‘ZA

“O‘ZBEKNING UYIDA VA O‘YIDA NIMA TUGAMAYDI? QURILISH TUGAMAYDI. KIMDIR TA‘MIR ISHLARI DARDIDA, KIMDIR PUL TOPISH UCHUN QURILISHGA QO‘L URADI. MEHNATKASH ODAMLARIMIZ ISHNI PUXTA QILADI-YU BA‘ZAN MUHOFAZANI PUXTA QILMAYDI-DA, SHU MENI QIYNAYDI. USTASIGA FARQI YO‘Q DEYMIZ-U AMMO HAR QANDAY USTA ODAM HAM SHAXSIY XAVFSIZLIK QOIDALARIGA RIOYA QILISHI KERAK. FALOKAT BU ODAM USTA DEB AYAB O‘TIRMAYDI-KU. MASALAN... KELING, YAXSHISI, SIZGA BIR VOQEA ORQALI TASVIRLAB BERAY.”

Muxbir qiz qurilish jarayonida sodir bo‘ladigan favqulodda vaziyatlardan xabardor edi, ammo bu gal yangi tafsilot dardida diqqatini suhbatdoshiga qadadi. Har bir eshitganini so‘z orqali daftariga chizib-bo‘yab borar, bu yozuvlarni faqat o‘zigina tushunardi. Qutqaruvchi astoydil xayrixohlik bilan so‘zida davom etdi:

“Bu voqea shu yil iyun oyida sodir bo‘lgan. Odatiy ish kunimizda maxsus qutqaruv texnikalar sozligini tekshirib yurgandim. Xavf chaqiruvi tovushini eshitib zudlik bilan ekipirovkamni kiyib, mashinaga chiqdim. Qurilish obyektlarining birida besh metrilar atrofidagi chuqurlikda uch nafar usta qurilish bo‘yog‘idan zaharlangani haqida xabar kelib tushdi. Zaharla-

nishning har qanday turi xavfli. Odam zaharlanganini sezmay qolishi ham hech gap emas. Bo‘yoq hidiga o‘rgangan bu uch savdoyi ham ana shunday holga tushgan bo‘lsa kerak hoynahoy.

Voqea joyiga soniyalarda yetib borib, atrofnı kuzatdim. Jarlik degani binoning yerto‘lasi ekan. Kirish-chiqish yo‘lagi esa juda tor va kichkina edi. Havo aylanishi uchun deraza yo‘q, ventilatsiya yo‘q. Odam qanday shunday yopiq va chuqur yerga himoya niqobisiz qo‘rqmay tushgan aqlim bovar qilmas edi. Yaxshiyam ustalardan biri hushini yo‘qotmay tashqariga chiqishga muvaffaq bo‘libdi. U chiqishi bilan qutqaruvchilarga xabar bergani uchun ham biz shu yerdamiz. Qolib ketsa, birov bilgun-

cha vaqt o‘tib ketsa uchalasi ham halok bo‘lishi hech gap emas edi.

Uzoq o‘ylab o‘tirmay otryad komandiri sifatida ixcham jussali alpinist qutqaruvchini maxsus kislorod apparati yordamida pastga tushirdim. Qolganlar tepada qutqaruv arqoniga va boshqa ishlarga mas‘ul bo‘ldi. Ustalardan biri og‘ir, yana biri o‘ta og‘ir darajada hushsiz edi. Ikkisini ham navbatma-navbat tashqariga olib chiqdik. Zudlik bilan ikkala ustaga ham tez tibbiy yordam ko‘rsatilib, shifokorlar ixtiyoriga topshirildi.

Yuqoriga chiqi olgan ustaning ay-tishicha, ular gurunglashib ishlayotgan bo‘lishgan va zaharlanib borayotganlarini bilmagan. Hammalari birin-ketin tomog‘i

achishib, suvsizlanib, nafas olishi qiyinlasha borgan, ammo buni oddiy hol deb o‘ylashgan. Organizm signal berganda e‘tibor berilmasa ahvol shu. Oqibatda ikki kishi hushsiz yiqilgan. Ularni qutqarmoqchi bo‘lgan uchinchi usta qarasa kuchi yetmaydi. Uning ham o‘pkasi sanchib, nafas olishi qiyinlashib borgan. Jon holatda yuqoriga chiqqan-u zudlik bilan 112 ga qo‘ng‘iroq qilgan. Eng to‘g‘ri qaror bo‘lgan bu, sizga aytsam. Agar qahramonlik qilaman deb pastda qolganida hozir o‘zi ham, sheriklari ham tirik bo‘lmagan bo‘lardi ehtimol. Shuning uchun har qanday ishning ustasi ehtiyot choralarini bilishi va unga har doim rioya qilishi kerak. Axir ko‘za kundamas kunida sinadi...”

QULAYOTGAN TOG‘

“FALOKAT SOG‘ ODAMNI HAM AQLDAN OZDIRISHI MUMKIN DESAM ISHONASIZMI? ISHONAVING. HAR QANDAY IRODALI ODAM HAM KUTILMAGAN VAZIYATLARGA DOSH BERA OLADIGAN DARAJADA KUCHLI EMAS. HAMMA BIR QADAR BO‘LSIN TO‘LQIN KABI QALQIB OLADI. AGAR YONINGIZDA SIZGA XAYRIXOH YAQININGIZ BO‘LSA VAZIYATDAN SOG‘-OMON CHIQASIZ. AMMO YONINGIZDA HECH KIM BO‘LMASA...”

Muxbir qiz gap nima haqida ketayotganini taxminan anglagandi. Demak qutqarilgan odamning yonida hech kim bo‘lmagan va u sarosimadan o‘zini yo‘qotgan. O‘z yaqinlari bermagan yordamni esa begonalar – qutqaruvchilar bergan. Qiziq, qutqarilgan odam qanday falokatdan qutqarilgan edi, unga nima bo‘lgan ekan... Nahot inson o‘z yaqinini og‘ir kunda yolg‘izlata olsa... Buni esa suhbatdosh orqali aniqlayman, deya nishoniga qaratilgan o‘q kabi butun e‘tiborini suhbatdoshiga qadadi.

“Odatiy ish kunlarimizning birida Yan-gihayot tumanidan oqib o‘tuvchi Chirchiq daryosida boshqa bir yo‘qolgan odamni topish bo‘yicha qidiruv ishlarini olib borayotgan edik. Sohil tarafda baliqchilar gurgunglashib baliq ovlashib o‘tirardi. Shu payt oralaridan biri biz tomonga qarab ishora berayotganini payqadim. Durbinni baliqchilar tomonga yo‘naltirdim – ular qo‘llari bilan oqim tarafga ishora berayotgandi. Qichqirib nimadir deyishar, ammo nima deyotganlarini yaxshi anglab bo‘lmasdi. Qutqaruv qayig‘ida ular tomonga oshiqdik. Baliqchilar suvga tushib biz tomon yugurib, suvda hozirgina bir odam hushsiz oqib o‘tganini shosha-pisha aytishdi.

Ortiqcha izoh kutmay zudlik bilan qutqaruv qayig‘ini oqim bo‘ylab yo‘naltirdik. Chindan ham bizdan biroz uzoqlikda o‘ttiz yoshlar atrofidagi navqiron erkak oqib ketayotgan edi. Yaxshiki odam to‘lqinlar ustida boshi osmonga qaragan holda oqib borardi. Bu odam tirik bo‘lishi mumkin degani edi.

Oqib ketayotgan odamga yetib borganach, g‘avvoslarimizdan biri suvga tushib odamni qayiqqa olib chiqdi. Uni o‘ziga keltirishimiz uzoq vaqt olmadi. Demak

suvga yiqilganiga ko‘p bo‘lgani yo‘q. Ammo odam karaxtlik ta‘sirida bir so‘z deya olmas, lablari ko‘kargan, faqat uvillardi. Biz esa bu odam yo‘joniga qasd qilgan, yo soqov, yoki aqli zaif degan o‘yga ham bordik. Ammo bir qarorga kelishda xatolikka yo‘l qo‘ymaslik, kishini yaqinlarini tezroq topish uchun ichki ishlar tizimiga xabar berdik.

Odamga razm solsam bilaklari kuchga

to‘lgan, gavdali, to‘rtmuchasi sog‘ odamga o‘xshar, ammo ruhiy iztiroblar uni qulayotgan tog‘ga ham o‘xshatar edi. Ha, ruhiy azoblanayotgan odam tashqaridan yaxshiday ko‘rinaveradi, ammo nigohi baribir “sotib” qo‘yadi. Manaman degan insonni ham hayot zarbalari, ruhiy sitamlar bir deganda sindirib qo‘yishi hech gap emas. boya aytganimday, hech kim kutilmagan vaziyatlarga doim dosh bera oladigan darajada kuchli emas. Biz kishini ichki ishlar tizimiga topshirayotgan mahallimizda u biz bilan quchoqlashib xayrlashdi. Bu orqali u so‘zsiz minnatdorlik bildirgan edi. U hanuz gapira olmas, ammo ko‘zlar to‘la yosh edi. Faqat bu yoshlar sevinch ko‘z yoshlari edimi yoki qayg‘udan, bilib bo‘lmasdi...”

Yakkasaroy tumani FVB Maxsus qutqaruv otryadi komandiri
Husan ABDUG‘AFUROV hikoyalarini jurnalist
Yulduz O‘RMONOVA oqqa ko‘chirdi.

EVAKUATSIYA MADANIYATI: vahima emas, tartib hayotni saqlaydi

FAVQULODDA VAZIYATLAR INSONDAN, ENG AVVALO, TEZKOR VA TO'G'RI QAROR QABUL QILISHNI TALAB ETADI. CHUNKI KUTILMAGANDA SODIR BO'LADIGAN ZILZILA, YONG'IN, SEL, SUV TOSHQINI YOKI BOSHQA XAVFLI HOLATLARD A BIR NECHA DAQIQANING O'ZI KATTA AHAMIYAT KASB ETISHI MUMKIN. BUNDAY PAYTDA ODAMLARNI XAVFSIZ HUDUDGA TARTIBLI VA TEZKOR OLIB CHIQUISH, YA'NI EVAKUATSIYA QILISH MUHIM HISOBLANADI.

Ammo evakuatsiya faqat favqulodda vaziyat yuz berganda amalga oshiriladigan harakat emas. Uning samaradorligi ko'p jihatdan oldindan tayyorgarlikka bog'liq. Favqulodda vaziyat paytida vahima odamlarning to'g'ri qaror qabul qilishiga xalaqit berishi mumkin. Shuning uchun, eng avvalo, xotirjamlikni saqlash, rasmiy ogohlantirishlarga quloq tutish va qutqaruvchilar ko'rsatmalariga amal qilish zarur. Har bir inson chiqish yo'llarini oldindan bilishi, xavfsizlik belgilarini tanib olishi, ogohlantirishlarga e'tibor berishi va favqulodda vaziyatda qanday harakat qilishni bilishi kerak. Chunki har bir odam xavf sodir bo'lganda qanday yo'l tutishni bilsa o'zini ham atrofda qilarni ham xavfsizligini ta'minlashga imkon yaratgan bo'ladi.

Evakuatsiya vaqtida odamlar bir-birini itarmasdan, belgilangan yo'nalish bo'ylab harakatlanishi kerak. Bino ichida xavf yuzaga kelganda xavfsiz chiqish yo'lidani foydalanish muhim. Favqulodda vaziyatlar-da liftlardan foydalanish tavsiya etilmaydi.

Evakuatsiya samarali bo'lishi uchun favqulodda vaziyat sodir bo'lishini kutib o'tirmaslik kerak. Uyda, maktabda, ish joyida yoki boshqa jamoat binolarida chiqish eshiklari va evakuatsiya yo'nalishlari qayerda ekanini oldindan bilib olish foydali. Chunki xavf yuzaga kelganda bunday ma'lumot izlashga vaqt bo'lmasligi mumkin.

Oilada ham oddiy harakat xavfsizlik rejasi bo'lgani ma'qul. Masalan, favqulodda vaziyatda qayerda uchrashish, bolalar yoki keksalarga kim yordam berishi, zarur aloqa raqamlarini qayerdan topish kabi masalalarni oldindan kelishib olish mumkin.

Favqulodda vaziyatda to'g'ri yo'nalish topib harakatlanish ham muhim hisoblanadi. Bunda binolarga o'rnatilgan evakuatsiya xavfsizlik belgilarining ahamiyati katta. Ular odamlarni xavfsiz chiqish joyi, yordam ko'rsatish nuqtasi yoki yig'ilish hududini topishga yordam beradi. Shuning uchun kundalik hayotimizda ko'rib yurgan bu belgilarimizning ma'nosini bilib qo'yish foydali.

1. Favqulodda chiqish belgisi – odatda yashil fonda chiqish tomon harakatlanayotgan inson tasviri bilan ifodalanadi. Bu belgi xavfsiz chiqish yo'lini ko'rsatadi.

2. Evakuatsiya yo'nalishi belgisi – xavfsiz chiqish tomon yo'nalishni ko'rsatuvchi ko'rsatkichdir.

3. Yig'ilish joyi belgisi – evakuatsiyadan so'ng odamlar to'planishi kerak bo'lgan xavfsiz hududni bildiradi.

4. Birinchi yordam belgisi – tibbiy yordam ko'rsatish joyini ko'rsatuvchi yashil belgidir.

Yong'in xavfsizligi belgilarida esa yong'in o'chirish vositalari va boshqa yong'inga qarshi jihozlarning joylashuvi ko'rsatiladi.

Bu belgilarni tanib o'rganish oddiy ko'nikmadek ko'rinishi mumkin. Ammo favqulodda vaziyatda yana shu bilimlar asqotishi shubhasiz.

Evakuatsiya jarayonida barcha odamlarning imkoniyati bir xil emas. Bolalar, keksalar, nogironligi bo'lgan shaxslar yoki

vaqtincha yordamga muhtoj insonlarga alohida ko'mak kerak bo'lishi mumkin. Shu sababli xavfsizlik rejalarida bunday ehtiyojlar oldindan hisobga olinishi lozim.

Buni xalqaro tadqiqotlar ham tasdiqlamoqda. BMTning Tabiiy ofatlar xavfini kamaytirish bo'yicha boshqarmasi – UNDRRning 2023-yilgi global so'rovi 132 mamlakatdan 6 342 ta javobni qamrab olgan. Yetarli darajada oldindan ogohlantirish berilganda respondentlarning 39 foizi evakuatsiyada qiyinchilik sezmasligini bildirgan. Shu bilan birga, 23 foiz respondent bunday sharoitda ham evakuatsiya qilishda katta qiyinchilikka duch kelishi yoki mustaqil evakuatsiya qila olmasligini bildirgan. Demak, evakuatsiya rejasi faqat tez va o'zi mustaqil harakat qila oladigan insonlarnigina emas, balki ehtiyoji bor kishilarni ham hisobga olgan holda tuzilishi kerak.

Evakuatsiyaning qanchalik muhim ekanligini dunyo tajribasidagi raqamlar ham ko'rsatmoqda. UNDRR va Jahon meteorologiya tashkilotining 2024-yilgi ko'p xavfli erta ogohlantirish tizimlari bo'yicha hisobotida 2015–2022-yillarda dunyoda 2,1 milliard kishi xavf yuz berishidan oldin ehtiyot chorasi sifatida evakuatsiya qilgani qayd etilgan. Ularning 64 foizi Osiyo va Tinch okeani mintaqasiga to'g'ri kelgan. Hisobotda oldindan tuzilgan, sinovdan o'tkazilgan va amalda qo'llangan rejalar favqulodda vaziyatlarga javob berishda muhim ekani ta'kidlangan.

Bu tajriba evakuatsiya faqat hodisa sodir bo'lgandan keyingi harakat emasligini ko'rsatadi. Xavfni oldindan aniqlash, aholini o'z vaqtida ogohlantirish va belgilangan reja asosida harakat qilish ham xavfsizlikning muhim qismidir.

Zamonaviy favqulodda vaziyatlarni boshqarishda erta ogohlantirish tizimlari alohida ahamiyatga ega. UNDRR ma'lumotiga ko'ra, 2024-yil mart oyining oxiriga kelib, 108 ta mamlakatda ko'p xavfli hodisalarni qamrab oluvchi erta ogohlantirish

tirish tizimlari mavjud bo'lgan. Bu dunyo mamlakatlarining 55 foizini tashkil etadi va 2015-yilda bunday tizim mavjudligini bildirgan mamlakatlar sonidan ikki barobardan ko'proqdir.

Demak, ogohlantirish xabari kelganda unga befarq qarash yoki "hali vaqt bor" deb kechiktirish xavfsizlik nuqtayi nazaridan to'g'ri yondashuv emas. Xabarni tushunish, rasmiy ko'rsatmalarga amal qilish va zarur bo'lsa belgilangan tartibda evakuatsiya qilish kerak.

Evakuatsiya muvaffaqiyatli yakunlangani xavf butunlay yo'qoldi degani emas. Xavfsiz hududga chiqqach, odamlar belgilangan yig'ilish joyida qolishi, rasmiy ma'lumotlarni kutishi va qutqaruvchilar ko'rsatmalariga amal qilishi kerak.

Xavfli hududga ruxsatsiz qaytish, qutqaruv mashinalari harakatiga xalaqit berish yoki tasdiqlanmagan xabarlarini tarqatish vaziyatni yanada murakkablashtirishi mumkin.

Yana shuni yodda tutish lozimki, evakuatsiya madaniyati birgina qutqaruv xizmatining vazifasi emas. Bu jamiyattagi har bir insonning xavfsizlikka mas'uliyatli munosabatidan boshlanadi. Chiqish yo'lini bilish, xavfsizlik belgilarini tanish, ogohlantirishlarga e'tibor berish, vahimaga berilmaslik va boshqalarga imkon qadar yordam ko'rsatish – oddiy, ammo muhim ko'nikmalardir.

Muhim jihat shundaki, evakuatsiya – shunchaki xavfli joyni tark etish emas. Bu oldindan tayyorgarlik, ogohlantirishni to'g'ri qabul qilish, tartibli harakat va o'zaro yordam uyg'unligidir.

Favqulodda vaziyatning qachon yuz berishini oldindan bilib bo'lmaydi. Ammo unga qanday tayyor turishimizni o'zimiz belgilashimiz mumkin. Evakuatsiya madaniyati ham aynan shu tayyorgarlikning muhim qismidir. Tartib ogohlilik va bir-biriga yordam berish – evakuatsiyaning eng muhim qoidalaridan. Xavfsizlik esa favqulodda vaziyat ro'y berganida emas, unga oldindan tayyorgarlik ko'rishdan boshlanadi.

Gulnora SHERMATOVA,
"Vaziyat" muxbiri

SINAMASDAN “UKOL” OLMANG

TIBBIYOTDA BITTA XATONING BAHOSI BA'ZAN JUDA OG'IR BO'LISHI MUMKIN. CHUNKI BU YERDA GAP ODDIY ISH HAQIDA EMAS – INSON SOG'LIG'I, HAYOTI HAQIDA KETYAPTI. NOTO'G'RI TANLANGAN DORI, E'TIBORDAN CHETDA QOLGAN BIR BELGI YOKI SHIFOKOR TAVSIYASISIZ QILINGAN MUOLAJA ODAMNI DAVOLASH O'RNIGA BOSHQA MUAMMOGA DUCHOR QILISHI, BA'ZAN ESA UNING OQIBATI ACHINARLI TUS Olishi ham hech gap emas.

Shunga qaramay, ukolga hali ham ko'pchilik juda oddiy muolajadek qaraydi. Isitma chiqsa, shamollashda yoki biror joy og'risa, “biror ukol qildirib qo'yaylik”, degan maslahat o'rtaga chiqadi. Kimdir qo'shnisidan yordam so'raydi, yana kimdir tanishining oldin olgan dorisini tavsiya qiladi. Dori aynan nima uchun kerakligi esa ko'pincha keyin, uni qabul qilib bo'lgandan so'ng o'ylanadi.

Aslini olganda ukolning o'zi yomon yoki xavfli muolaja degani emas. U tibbiyotda ko'plab holatlarda zarur va samarali davolash usuli hisoblanadi. Gap undan qanday foydalanishda. Qaysi preparat, qanday dozada va kimga yuborilayotgani oddiy masala emas. Bir odamga foyda bergan dori boshqasiga to'g'ri kelmasligi mumkin. Ayniqsa, doriga sezuvchanlik yoki allergiya bor-yo'qligi noma'lum bo'lsa, shifokor tavsiyasiz ukol qilish tavakkalning o'zidir.

Dunyo miqyosidagi raqamlar ham bu masalaga beparvo qarab bo'lmazligini ko'rsatadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyoda taxminan 16 milliard ukol qilinadi. Demak, inyeksiya tibbiyot amaliyotining juda katta qismini tashkil etadi. Shu sababli uning xavfsiz bajarilishi ham millionlab odamlarning salomatligi bilan bevosita bog'liq.

Muammo ukolning o'zidan ko'ra, uning noto'g'ri yoki keraksiz qo'llanishida ko'proq namoyon bo'ladi. Masalan, dorining qaysi kasallik uchun kerakligi aniqlanmasdan turib uni yuborish, bemorning boshqa dorilarini hisobga olmaslik yoki muolajani

xavfsizlik qoidalariga rioya qilmagan holda bajarish turli asoratlarga sabab bo'lishi mumkin. Ayniqsa, doriga allergik reaksiya masalasini e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi. Ukoldan keyin terida qichishish yoki toshma paydo bo'lishi mumkin. Ba'zan esa yuz, lab yoki tilning shishishi, nafas olishning qiyinlashishi, kuchli holsizlik yoki hushning buzilishi kabi belgilar kuzatiladi. Bunday holatlarda vaqtini boy bermasdan shoshilinch tez tibbiy yordamga murojaat qilish kerak. Og'ir allergik reaksiya tez rivojlanishi mumkinligi sababli “o'tib ketar” deb kutish xavfli.

“Oldin ham shu ukolni olganman, hech narsa bo'lmagan” degan fikr ham odamni xotirjam qilmasligi kerak. Organizm har safar doriga bir xil javob berishi shart emas. Masalan, insonning sog'lig'ining o'zgarishi, boshqa dori vositalarini qabul qilishi yoki yangi kasalliklar paydo bo'lishi mumkin. Shuning uchun avval muammosiz o'tgan ukolni keyingi safar ham o'zboshimchilik bilan qildirish xavfsiz degani emas. Shuningdek, “proba qilib ko'ramiz, hech narsa bo'lmasa, keyin ukol qilamiz” degan yondashuv ham har doim o'zini oqlamaydi.

Har qanday dori vositasini qabul qilishdan avval uning organizmga javob reaksiyasini o'rganish muhim hisoblanadi. Doriga bo'ladigan jiddiy reaksiyani uy sharoitida o'zimizcha tekshirib ko'rish xavfsizlik kafo-lati bo'la olmaydi. Har bir preparat bo'yicha ehtiyot chorasini uning tarkibi va tibbiy qo'llash tartibiga qarab belgilanadi. Shu sababli qandaydir dorini oz miqdorda o'zboshim-

chilik bilan “sinab ko'rish” ham mutaxassis maslahatining o'rnini bosa olmaydi.

Ukol bilan bog'liq xavf faqat dorining ta'siri bilan ham cheklanmaydi. Inyeksiya vaqtida gigiyena va sterillik qoidalariga rioya qilinmasa, infeksiya tushishi mumkin. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti xavfsiz bo'lmagan inyeksiya amaliyotlari qon orqali yuqadigan infeksiyalar tarqalishiga sabab bo'lishi mumkinligini qayd etadi. 2010-yil bo'yicha global hisob-kitoblarda xavfsiz bo'lmagan ukollar taxminan 1,7 million gepatit B, 315 ming gepatit C va 33 800 OIV infeksiyasi holati bilan bog'langan. Bu raqamlar tarixiy hisob-kitob bo'lsa-da, ukol xavfsizligiga rioya qilish qanchalik muhimligini yaqqol ko'rsatadi.

Shuning uchun ukol qilinayotgan joy va muolajani bajardigan tibbiyot xodimiga ham e'tibor berish kerak. Bir martalik shprits va ignalardan foydalanish, qo'l gigiyenasi hamda boshqa sanitariya talablariga rioya qilish oddiy ko'ringan bo'lsa-da, xavfsizlikning asosiy shartlaridan hisoblanadi.

Yana bir odatimiz bor: kimdadir biror dori yaxshi natija bergan bo'lsa, uni boshqalarga ham tavsiya qilamiz. “Men shu ukolni olganman, juda yaxshi yordam bergan”, deymiz. Bunday maslahat yomon niyat bilan aytilmaydi. Ammo tibbiyotda bir kishining tajribasi ikkinchi odam uchun davolash usuli bo'la olmaydi. Bir xil alomat turli sabablar tufayli paydo bo'lishi mumkin. Shuning uchun kasallikni aniqlamasdan dori tanlash xavfli.

Ba'zan ukol odamga vaqtincha yengillik beradi. Isitma tushadi, og'riq kamayadi yoki holsizlik biroz bosiladi. Odam esa “demak, tuzalib qoldim”, deb o'ylaydi. Ammo alomatning kamayishi kasallikning sababi yo'qolganini anglatmasligi mumkin. Shifokorga murojaat qilish kechiksa, asl muammo vaqtida aniqlanmay qoladi.

Ukolning tabletkadan “kuchliroq” ekani haqidagi qarash ham doim ham to'g'ri emas. Dori shakli uning aynan siz uchun kerakli yoki kerakmasligini belgilamaydi. Ayrim vaziyatlarda ukol zarur bo'lishi mumkin, boshqa holatlarda esa tabletkalar yoki boshqa davolash usuli yetarli bo'ladi. Buni bemorning o'zi emas, uning holatini baholagan mutaxassis hal qilishi lozim.

Shu sababli ukol oldidan oddiy savollarni berishdan tortinmaslik kerak: bu dori nima uchun buyurildi, menga aynan shu preparat kerakmi, qanday nojo'ya ta'sirlari bo'lishi mumkin? Agar avval biror doriga allergik reaksiya kuzatilgan bo'lsa, buni tibbiyot xodimiga, albatta, aytish zarur. Ukol qilingandan keyin ham o'z holatini kuzatish kerak. G'ayritabiiy yoki kuchli belgilar paydo bo'lsa, o'zbilamonlik bilan boshqa dori qabul qilish o'rniga tibbiy yordamga murojaat qilish ma'qul.

Sog'liq masalasida odam ko'pincha tezroq natija kutadi. Bu tushunarli. Ammo “tezroq tuzalib ketay” degan istak shifokor tavsiyasini chetlab o'tishga sabab bo'lmasligi kerak. Ba'zan bir necha daqiqa maslahatlashish, kerak bo'lsa tekshiruvdan o'tish va shundan keyingina davolanishni boshlash ancha to'g'ri qaror bo'ladi. Davolanmoqchi bo'lgan inson o'zi yordamga muhtoj bo'ladi. Bunday paytda kishi kuchsizlangan, zaiflashgan bo'ladi. Shunday vaziyatda har qanday ukolga muhtoj inson tibbiyot maskanlarida statsionar sharoitda, tibbiyot xodimlari nazoratida bo'lishi va dori vositalarini qabul qilishi kerak. Ukol shunchaki igna orqali yuboriladigan dori, birpasda tuzatadigan shifo emas. Uning ortida tashxis, to'g'ri tanlov, aniq doza va xavfsiz muolaja turadi. Shuning uchun tanish-bilishning maslahati yoki “falonchiga foyda bergan” degan gap bilan ukol qildirishdan ko'ra, avval mutaxassisga murojaat qilish lozim. Chunki sog'liqni tiklashga bo'lgan shoshilish ba'zan bizni turli ko'ngilsiz vaziyatlarga, hatto falokatlarga yetaklashi ham hech gap emas.

Gulnora SHERMATOVA,
“Vaziyat” muxbiri

A portrait of a middle-aged man with dark, short hair, smiling warmly at the camera. He is wearing a grey, textured knit sweater over a dark collared shirt. His right arm is raised, with his index finger pointing upwards. The background is a solid, muted blue-grey color.

TILNI O'RGANMASDAN
SHE'R YOZISHGA URINGAN
ODAM SUZISHNI BILMASDAN
CHO'MILISH UCHUN O'ZINI
SARKASH DARYOGA
TASHLAGAN TELBAGA
O'XSHAYDI.

Tildan ko'chib, og'izdan chiqib ketgan so'z tog'ning egri-bugri so'qmog'idan ravon yo'lga chiqqan otga o'xshaydi. Yana so'raging keladi: tildan ko'chgan so'zni yurakda qo'noq qilmasdan og'izdan tashqariga chiqarib yuboraverish mumkinmi?

So'z oddiy narsa emas. U yo qarg'ish, yo duo, yo ezgulik, yo qayg'u, yo so'kish, yo olqish, yo yolg'on, yo haqiqat, yo yog'du, yo zulmat.

So'z yangragan yaralmay olam,
Shunday derlar keltirib imon.
U qanday so'z: tavbami, qasam?
U qanday so'z: o'tinchmi, farmon?
Yemirilib bormoqda olam,
Demak, bir so'z kerak begumon.
Unda bo'lsin tavba va qasam,
Unda bo'lsin o'tinch va farmon.
Mening yosh tanishim shunday degandi: aytgan so'zinga, ichgan qasamimga o'zim xo'jayinman, xohlasam amal qilaman, xohlasam amal qilmayman.

Ehtimol, bunday yo'l tutish o'sha tanishim uchun bo'laverar. Lekin yozuvchi o'z so'zining, qasamining, qarg'ishining haqiqiy xo'jayini bo'lishi kerak. Axir, u bita narsa uchun ikki bor qasam ichmaydi. Umuman olganda, ko'p qasam ichadigan odamning yolg'onchidan farqi yo'q...

Aytishlaricha, juda qadim zamonda avar tilida so'z kam bo'lgan. "Hayot", "ozodlik", "mardlik", "do'stlik", "olijanoblik" kabi tushunchalar bitta so'zda ifodalangan ekan. Mayli, boshqa birovlar mening kamsonli xalqimning tilini qashshoq deb aytishsa

“HAR BIR XALQNING O‘Z YULDUZI BOR”

aytishar. Lekin men o'z tuyg'ularimni, fikrlarimni o'z ona tilimda qanday xohlasam shunday ifodalay olaman, buning uchun men boshqa tilning yordamiga muhtoj emasman...

Shunday hikoya qilishgandi. Moskva-dami yoki boshqa katta shahar ko'chasida lak sayr qilardi. Birdan dog'istonlikka xos kiyingan odamni ko'rib qoldi. O'ziga yaqin olib, suhbatlashgisi keldi. Yo'lini to'sib chiqib, yurtdoshiga lak tilida murojaat qildi. Yurtdoshi uning gapini tushunmagani anglatib, boshini chayqadi. Lak unga qo'miq tilida, lezgin tilida, tat tilida gapirib ko'rди. Xullas, lak qaysi tilda gapirmasin, dog'istonlikka xos kiyingan odam uning gapini tushunmadi. Shunda lak rus tilida gapirdi. Ma'lum bo'lishicha, o'sha kishi avar ekan. Avar darhol lakni koyishga tushdi:

– Sen qanday dog'istonliksan, sen qanday yurtdoshsan o'zi, agar avar tilini bilmasang? Sen dog'istonlik emas, o'qima-gan tuyasan.

Men bu bahsda millatdoshim yonini ololmayman. Albatta, bekordan-bekorga lakni koyigani uchun emas. Chunki lak avar tilini bilishi yoki bilmasligi mumkin edi. Muhimi, u o'z ona tili – lak tilini bilardi. Bundan tashqari, u Dog'istondagi boshqa tillarda gapirgan, avar esa o'sha tillarni bilmagan.

Abutolib bir safar Moskvada katta ko'chada kelayotgan yo'lovchidan bozor qayerdaligini so'ramoqchi bo'ldi. Bu yo'lovchi

ingliz ekan. Moskva ko'chalarida xorijliklarning uchrashi oddiy bir hol.

Albatta, ingliz Abutolibning gapini tushunmasdan inglizchalab qayta so'ragan. U keyin fransuzcha, so'ngra ispancha va o'zi biladigan boshqa tillarda gap nimadali-gini so'rab ko'rgan.

Abutolib esa inglizga maqsadini oldin ruscha, keyin avar, lak, lezgin, darg'in, qo'miq tillarida tushuntirgan.

Xullas, suhbatdoshlar bir-birini tushunmasdan ajralishgan. Bu voqeani eshitgan juda madaniyatli dog'istonlik ikki yarimta inglizcha so'zni bilgani uchun Abutolibga aql o'rgatgan:

– Ko'rayapsanmi, madaniyatlilik shunday paytda bilinadi. Agar sen ozgina madaniyatli bo'lib inglizchani bilganingda, u bilan gaplasharding.

– Shundaylikka shunday, – degan unga Abutolib. – Nega sen inglizni mendan madaniyatli hisoblayapsan? Axir u ham men gapirgan bironta tilni bilmadi-ku.

Men uchun dunyodagi tillar – osmondagi yulduzlar. Albatta, men barcha yulduzlar birlashib, osmonning yarmini egallaydigan bitta katta yulduzga aylani-shini istamayman. Buning uchun Quyosh bor. Mayli, barcha yulduzlar o'z holicha charaqlasin. Mayli, har bir xalqning o'z yulduzi bo'lsin. Men o'z yulduzimni – ona tilim avar tilini sevaman...

Rasul HAMZATOVning
“Mening Dog'istonim” kitobidan.

* * *

Notiq dedi: “Taqdir shul,
Bu jahoniy iroda.
Tillar yo'qolur butkul,
Bir til qolur dunyoda.”

“Ey voiz, pastga tushgin,
Bu gap chiqdi qayerdan!”
Navoiy bilan Pushkin,
Turib keldi qabrdan.

Kim darg'azab,
Kim hayron,
Chiqib keldilar qator:
Dante, Shiller va Bayron,
Firdavsiy, Balzak, Tagor.

“Va'zingni qo'y, birodar,
Sen aytganing bo'lmaydi.”
Barcha dedi barobar:
“Ona tilim o'lmaydi.”

– Hey, bu qanday aqida! –
Qo'lida tabarruk jom,
Go'zal forsiy haqida,
Ruboiy aytdi Xayyom.

Ehtirosli, otashdil,
Beranje so'rди nolon:
– Nahotki, farangiy til
Yo'qolgusi bir zamon!

Neruda, Lorka turdi
Servantesning yoniga:
– Kim qasd etib tig' urdi
Ona tilim joniga!

Fuzuliy yondi: – Ozar
Tili guldek so'lmaydi.
Barcha dedi barobar:
“Ona tilim o'lmaydi!”

Kamalakdek rango-rang
Bo'lsin deb san'at, tillar,
Asrlarcha qildik jang,
Armon qildik ming yillar.

Beqadr bo'lsa, nahot,
Tillardagi tarovat!
Yo'qoldi bu kun, hayhot,
Qabrlarda halovat!

“Faust” yondi gurillab,
“Xamsa” o'tga tutashdi.
Bir sado jahon bo'ylab
Taraldi, tog'lar oshdi.

Bu sado yangrar hamon,
Sira ado bo'lmaydi.
Olam aytar: Hech qachon
Ona tilim o'lmaydi!

Erkin VOHIDOV
O'zbekiston xalq shoiri

Tilga ixtiyorsiz – elga e'tiborsiz

Odam tili bilan boshqa hayvonlardan imtiyozlidir. Uning tili orqali boshqa odamlardan afzalligi bilindi. Til shuncha sharafi bilan nutqning qurolidir. Agar nutq noma'qul bo'lib chiqsa tilning ofatidir.

Alisher NAVOIY

Nima uchun ko'cha harakati qoidasini buzgan kishiga militsiya hushtak chaladi-yu, butun bir tilni buzayotgan odamlarga hech kim hushtak chalmaydi.

Abdulla QAHHOR

Til – dunyodagi barcha insonlarni bir-biri bilan bog'lab turuvchi aloqa vositasidir.

Avaz O'tar

Nima bo'lgan taqdirda ham ona til o'z onaligicha qoladi. Masalan, agar yurakdan gapirmoqchi bo'lsangiz, xayolingizga fransuz yoki inglizcha so'z kelmaydi.

Lev Tolstoy

Tilni xalq yaratadi, filologlar kashf etib tizimga soladi, ijodkorlar esa undan san'at yaratishadi.

Vissarion Belinskiy

Ko'pincha til bilan yetkazilgan jarohat qilich bilan yetkazilgan jarohatdan og'irroqdir.

Tilingdan chiqqan sadaqang ba'zan qo'lingdan chiqqan sadaqangdan xayrliroqdir.

Abulqosim ZAMAXSHARIY

Ko'p tilni biluvchi odamning go'yo bir qulfni ochadigan bir nechta kaliti bor.

Volter

Tilga hokim bo'lmagan insondan – do'st, ko'ziga hokim bo'lmagan insondan – yor bo'lmas.

Jaloliddin RUMIY

Tilni himoyalash darkor, chunki u juda nozik va zaifdir.

Anton CHEXOV

Bir xalqning xarakterini bilishni istasangiz, avvalo, uning tilini o'rganing.

Pifagor

Internet manbalari asosida tayyorlandi.